

ללמוד אינו צריך לזכך על נטילת ידים כי אם אשר יזר, ואם הוא נוטל ידיו כשרוצה להחפלה אם לא עשה זכריו אינו צריך לזכך על נטילת ידים שלא תקנוה אלא בצקר כשידיו מטונפות שמשמשות במקום הטונפת ועשה זכריו. ובצקר לא יפסיק בין זכרת אשר יזר לאלהי נשמה כי היא סמוכה לה ולכך אינה פותחת בצרון. והעושה זכריו ורוצה לאכול לאחר ששפך מים על ידיו פעם א' או ב' וכבר ידיו נקיות יזכך אשר יזר ויגמור הנטילה ויזכך עניי. והמשכים ללמוד יזכך עניי ואשר יזר ואלהי נשמה וכל סדר הזכרות עד זכרת התורה וזכרת התורה בכלל וילמוד, ופרשת התמיד לא יקרא עד שיזיר היום וכן אשר נתן לשכוי צינה לא יזכך אלא ציוס. ואם השכיב עזמו ליזן קודם היום ונטל ידיו להחפלה אין צריך לזכך עניי אם לא עשה זכריו כי שינת עראי היא. והעושה זכריו או הטיל מים אפילו מעט מעט צריך לזכך כיון שנפתחו נקביו.²

ולענין זכרת התורה אדם הרגיל לשכב על מטתו בכל יום וליזן שינת קבע מיקרי והוא הפסק וצריך לזכך זכרת התורה בקומו, אבל הרגיל להתנמנם מיושב או על אצילי ידיו שינת עראי הוא ולא הוא הפסק. וכן אם השכיב עזמו על המטה ולא היה יכול ליזן לא הוא הפסק דבעודו ניעור דעתו על למודו.³

רבי זכריה לו שאינו יכול להחפלה בלא הפחה מוטב שיעבור זמן החפלה ממה שיחפלה בלא גוף נקי. ואם עבר זמן חפלה אנוס הוא ודינו כשוכח ולא החפלה ערבית שמחפלה שחרית שחיס. ואם יראה לו שיוכל להעמיד עזמו בגוף נקי בשעת ק"ש בין אהבה וק"ש יניח תפילין ויזכך דאנוס הוא ועדיף הוא מעובדא דרב⁴ דאמר שלוחא הוא דעוית. והמפית בשעת למודו אינו צריך להרחיק כי מותר ללמוד אצל ריח רע שאין לו עיקר. ושלוס. אבך

אשר

→ * [וששאלת⁵ אם ישן אדם ציוס אם צריך לזכך אחר השינה אשר יזר כשיטול ידיו. לא הזכרתי שאלתך, כי אם לא עשה זכריו ולא הטיל מים וכי בשביל השינה צריך אשר יזר, ואם עשה זכריו או הטיל מים אפי' בלא שינה צריך לזכך כשיטול ידיו].

ב

וששאלת אם בכל פעם ופעם שיעסוק בתורה צריך לזכך על זכרת התורה.

תשובה מי שחורתו אומנותו ואינו מצטל אלא כשצריך לחזר אחר פרנסתו ובכל פעם דעתו על למודו ומיד תחזר ללמודו אחר שעשה זכריו פרנסתו ואין מתעסק בדברים בטלים אין צריך לזכך דאין כאן היסח הדעת ואם לאו צריך לזכך.

צריך לזכך על אותה נטילה וה"ה כשהולך לז"ה, ואח"ל שאין צריך לזכך אם עשה זכריו והלך לז"ה אם צריך לזכך עניי אם לאו. או אם חזר ליזן אם צריך לזכך עניי פעם אחרת בקומו. וגם אם אלהי נשמה היא סמוכה לאשר יזר או לאו ובכל היום כשאדם מסך את רגליו אם יש לזכך עניי, וא"ת שיש לזכך עניי כשמסך את רגליו כשמטיל מים מה דינו כי שמעתי אומרים שיש חלוק. וכשאדם בא מזינת הכסא ורוצה לאכול מה דינו מפני שיש לי שני ספקות אם צריך לזכך עניי בכל פעם כשצא מזינת הכסא, מספקא לי אם אותה זכרת עניי עולה לכאן ולכאן ואף אם עולה איכא למימר דזכרת אשר יזר הוא הפסק בין נטילה להמוציא. ואם אין צריך לזכך עניי בכל פעם אז אין לי צה אלא חדא ספקא משום הפסקה. וגם לפעמים כשאדם הולך לאכול או לז"ה ובודק עזמו ומטפטף מעט אם יש לזכך. עוד אשאל ענין זכרת התורה אם יש לזכך בכל פעם ומה נקרא היסח הדעת אם השינה שאדם רגיל ליזן צהרים או לפעמים שאדם משכים הרבה וחוזר ליזן מעט אם נקרא היסח הדעת או לא. ואף אם תמצא לומר שנקרא היסח הדעת הא מספקא לי פעמים שאדם סבור ליזן ושוכח זמן רב על המטה ואינו יכול ליזן אלא הוא כגון נים ולא נים חיר ולא חיר אם צריך לזכך או לא. ואל יחר לאדוני ואשאלה אף הפעם למי שמתילד לו רוח צבטן ומוציא רוחות זכריה שלא יוכל להחפלה י"ת זכרות או זכרות של קריאת שמע בלא רוחות קודם שיעצור זמן חפלה, אם יש לו להחפלה או לא. ואח"ל שאין לו להחפלה אם יהיה דינו כשוכח ולא החפלה ערבית שמחפלה שחרית שחיס מפני שהוא אנוס. ואח"ל שיש לו להחפלה, אבל תפילין פשיטא לי שאין לו להניח שצריך גוף נקי כאלישע, אך צהא מספקא לי אם נראה לו שיכול לעמוד על עזמו מלהוציא ריח שעת קריאת שמע לבד והיה רוצה להניח תפילין בשעה שקורא ק"ש אם טוב יותר שיניחם ויזכך עליהם אעפ"י שמפסיק או שיניחם בלא זכרה או שלא יניחם כלל. וגם כל היום צעת לימודו וצא לו רוח אם צריך שירחיק ד' אמות ממקומו או אם די לו צה שימתין עד שיכלה הרוח. ואף כי אני יודע בעזמי שאיני יודע לשאול מקרא אני דורש והגדת לזכך את שאינו יודע לשאל את פתח לו.

כללא דמילתא אין לזכך על נטילת ידים אלא במקום שמצינו שתקנוה חכמים ז"ל כגון הנוטל ידיו לאכול וגם תקנוה בצקר כשקם ממטתו וידיו מטונפות שמשמשות במקום הטונפות ויש לו להחפלה צריך ליטול כדכתיב⁶ ארחת בצקין כפי וגומר ותקנו זכרה. כיוצא בזה אם עשה זכריו וקנה או לקטנים ושפף ורוצה להחפלה יטול ידיו ויזכך עניי, אבל כל היום כשעושה זכריו או הטיל מים אם רוצה

1 א תהילים כו, 1. 2 תשובה זו הובאה בב"י או"ח סי' דוס"י וזכור סוף סי' מז. 3 תשובה זו הובאה ב"י או"ח סי' מז. 4 ברכות יד, ב. 5 תוספתא מ"א (א. ע' 82).

ספר האגור

הלכות תפלה

בברכות כיון שבכך ברכת התורה קודם התפלה
 א"צ לברך כל היום. והר"ר שמחה כתב¹⁴ דשינה
 ומרחץ ובית הכסא חשובים הפסק וצריך לחזור
 ולברך. ומהר"ח¹⁵ כתב דאחר צרכי גדולים א"צ
 לברך ברכת התורה כי אינו מסיח דעתו כי אף
 בזמן שהוא נפנה צריך להזהר בדינין כמו בגלוי
 טפח וכיצד יקנח¹⁶ עכ"ל. ומורי אבי מהר"ד
 יהודא לנדא הנהיג שלא לברך ביום אפילו אחר
 שינת קבע ביום וכן ראוי לעשות. כי המקיל
 בברכות במקום שיש מחלוקת הרי זה לא הפסיד
 כי הברכות אינן מעכבות¹⁷.
 ב. ומי¹⁸ שמהרהר בלבו תורה קודם שבכך
 בבית הכנסת¹⁹ א"צ לברך כי הרהור אינו
 כדבור לענין ברכה כמו שהוא הדין לענין ק"ש
 ותפלה שצריך הוצאה בשפתים. וכ"כ התוספות
 פרק מי שמתו²⁰ דהלכה כרב חסדא דהרהור
 לאו כדבור דמי. וכן הוא לענין בעל קרי שמותר
 להרהר בק"ש²¹. וכן פסק ר"ח ז"ל. אם כן מי
 שמהרהר בתורה א"צ לברך דהא אפילו דבינא
 אומר שא"צ לברך לא לפנייה ולא לאחריה.
 ופירש"י²² ותוספות דר"ל בהרהור לא יברך
 וכן פסק מהר"י מולן²³. ואע"ג דרז"ל פסקו
 דהרהור אסור בט' באב²⁴ דהיינו מטעם דהוי
 שמחה ולא מטעם דחשוב כדבור. כתב מהר"י
 מולן הא דנשים מברכות ברכת התורה אע"ג

7 א. גרסינן במסכת ברכות¹ אמר רב יהודה אמר
 שמואל השכים לשנות עד שלא קרא ק"ש
 חייב לברך. משקרא ק"ש א"צ לברך. שכבר
 נפטר באהבה רבה. לפי דעת ר"ת² אם השכים
 לשנות קודם שעלה השחר א"צ לברך שכבר
 נפטר באהבה רבה של אתמול משחרית לשחרית.
 ויחיד הוא בדבר זה וכל הפוסקים אומרים שיש
 לברך³. וכן התוס' בעצמם⁴ וכן נהגו לברך
 כשמשכים אפילו קודם היום. והר"י צחק אור
 זרוע כתב⁵ בשם רש"י שאסור ללמוד בעצמו
 תורה קודם שיתפלל אבל לאחרים מותר. ורבינו
 חננאל⁶ כתב אפכא. אמנם ר' יצחק בעל
 התוספות מתיר ללמוד קודם התפלה אפילו
 לאחר שעלה עמוד השחר והביאו המרדכי פ"ק
 דברכות⁷ וכן עמא דבר. בעל שבולי הלקט
 כתב⁸ בשם ר"מ מרוטנבורק דצריך לברך כשהוא
 משכים היינו דוקא כשלומד אבל אם מתפלל
 תחנונים א"צ לברך. והראב"ד כתב צריך לברך
 כמו כן על מקרא וכתובים ופסוקים מכלל מקרא
 הם⁹. וכן פסק גדול בדורו מהר"ר יעקב מולן
 ז"ל¹⁰. ובשבולי הלקט כתב בשם רש"י¹¹
 דמברך דוקא לפנייה ולא לאחריה. עוד בשבולי
 הלקט¹² בשם הלכות של הר"ר יהודה שא"צ
 לברך כל היום. והר"ר שמואל משרוג והר"ר
 אביגדור כהן כתבו¹³ כמו שכתבו התוספות

בהג"מ פז מהל' תפלה ט. 15 נראה דצ"ל : מהר"ם
 והוא רבו של ההג"מ וכ"ה בב"י בסי' מז שהביא כל
 דברי רבנו. 16 ע"י ברכות סב א. 17 בב"י
 שם הביאם והאריך לפלפל בהם. וע"י פרישה שם, ולחם
 חמודות ברכות יא ב. 18 הובא בב"י סי' מז בד"ה
 כתב האגור. 19 כן הגירסא בד"י. ובד"פ בר"ת
 "בב"ה" וט"ס הוא, וצ"ל : ברכת התורה, וכ"ה בב"י.
 20 כ. ב. בד"ה ור"ח. 21 ברכות שם. 22 בד"ה
 ואינו, ובתוד"ה שם ועל. 23 שו"ת מהרי"ל סי'

1 יא ב. 2 בתוס' שם ד"ה שכבר. 3 בב"י
 א"ח מ"ז בד"ה והמשכים הביאם לדברי רבנו.
 4 שם. שכי ולא נהירא. 5 הל' ק"ש סימן ד יצ'
 ברכות ה ב וברש"י ד"ה סמוך. טור סי' פט. 6 באו"ז
 שם. 7 רמז ז. 8 ענין תפלה סי' ה. 9 והביאם
 בב"י סוף סי' מו. וע' רמ"א מו ט. 10 וכן הביאו
 רבנו לקמן הל' ברכות סי' צב. 11 שם. וצ"ל
 ר' ישעיה : והוא בפסקי רי"ד ברכות יא ב. 12 שם.
 13 בשב"ה"ל שם. ושם ד' שמואל דשמריג. 14 והובא

אל לרוב הדעות
 יכון הדרך הישר.
 ורים אחרים כי
 תורה שבעל פה
 געיינן בזה הספר
 זון הטורים. גם
 צא בדרוש ההוא
 זים נמשכים על
 תבתי בכל מקום

את מתני ואקרא
 זפר הנותן אמרי
 ה כי דעתי תולה
 כל הדעות שונות
 כראי מוצק. והוא
 גלמיים לאלפים.
 גלי מזוהרו כמלא
 שלישי כי אגורה
 זם יודע, וישראל
 ז אשר ידבנו לבו
 יכה כאורה. יתיר
 ה ימינו. מה טובו
 גולה מכל העמים,
 ככל לבבך ובכל
 עוסק במפורסמות
 גוי לך להקרב אל
 זילה. ואפי' הרהור
 אם ביראת ה' כל
 אשונה אדבר במה
 שר הוקם על נעים
 ון התפלה הנקראת
 ומה שאמרו רז"ל
 עוסק בתורה. הלא
 להפסיק דהא אפי'
 ' לק"ש בין לתפלה
 לא ר"ל גדול הקורא
 כאשר קורא ק"ש
 שדומין לר' שמעון
 ג ה' קודם התפלה
 תפלל בבית הכנסת
 הפה אם חייב לברך
 ללא אתמר.

6

שעא

וכתבים

סימן קב - קכג

פסקים

סימן קב

הטעם משום דחייב לעשות ציצית בכל בגדיו, משמע הא [אם] חוזר ומתעטף באותו טלית אינו חוזר ומברך. ודין טלית כדין תפילין דמייתי התם ראייה מברכת תפילין אברכת ציצית. וההיא דכל אימת דממשמשי בהן מברכין, יש לומר דמיירי בהיסח הדעת. תדע שהרי פירש אשירי בהלכות תפילין דאיירי שנשמטו ממקומן ורוצה להחזירן למקומן, וע"כ הסיח דעתו שהרי צריך למשמש בהו שלא יזוזו ממקומן.

[שאלה:] מי שפושט תפילין על מנת להחזירם מיד אם צריך לברך שנית בהחזרתו להניחם דלא גרע ממשמוש או לא, כיון דליכא היסח הדעת דבמשמוש עצמו איכא מצוה כמו גבי ציץ. [תשובה:] נראה דאין צריך לברך הואיל ורצה לחזור ולהניחם מיד בלי שום היסח הדעת². וראיה מהא דכתב אשירי בהלכות ציצית דמי שפשט טלית זו וחוזר ומתעטף טלית אחר צריך לברך. וכתב

סימן קכא

ברכה מתעטף אפילו הוא לילה גמורה, אבל תפילין שאסרו חכמים להניחם בלילה אסור ג"כ להניחם אחר תפילת ערבית, הואיל ועשה לאותה שעה לילה בתפילתו, תרי קולי לא עבדינן². והכי פסק מהר"ם³ לענין אבילות ב"מ שאין מונין לאחר תפילת ערבית למקצת היום, הואיל וכבר התפלל(ו) תפילה של לילה ע"ש.

[שאלה:] מי שהזיד או שגג ולא בירך טלית או תפילין ביום עד אחר תפילת ערבית, אם יניחם בלא ברכה או בברכה, או לגמרי לא. [תשובה:] היכא דעדיין הוא יום נראה דאינו מברך כלל לא אציצית ולא אתפילין, אע"פ שעדיין יום. וציצית דליכא קפידא אם מתעטף בלא

סימן קכב

מגנב, ור"ל שאם נתייאשו מלשאל אבל עדיין רצונם לחזור ולצדד אם יוכלו לגנוב אותו ולקוברו אין ממתנינים למנות על זה. כדמסיק באלפס כל הגונב כאלו שופך דמים, ר"ל הרי גנב שבא במחירת חשביה ליה תורה כאלו שופך דמים⁷, ובע"ז כתיב⁸ ארור האיש אשר יעשה פסל ושם בסתר שגנב, ומחביא פעולו וגילוי עריות הכל דרך גניבה הוא במסתרים, וכדכתיב⁹ מים גנובים ימתקו ודרשינן אאשת איש¹⁰. פי' דאין מונעין מהן ומאימתי מונין להן, תמצא בפ"י באלפס קצת סותרים שם הדברים זה את זה.

[שאלה:] באלפס סוף הלכות שמחות²: אין מונעין מהן כל דבר, מאימתי מתחילין להו למנות משנתייאשו לשאל אבל לא מגנב שכל הגונב כאלו שופך דמים ועובר ע"ז ומגלה עריות (כך) [וכן] הוא במרדכי³, איך הפשט. [תשובה:] נראה לפרש מלבי דהכי פירושו: דאימתי מונין להו שבעה ושלשים משנתייאשו לשאל, כלומר לאחר שנתייאשו מלבקש למלכות שניחוחו לקבורה מונין, אבל לא מלגנוב, כך כתב הלשון באשירי גדול⁴. ובאשירי קטן⁵ מלגנוב⁶ ולא

סימן קכג

סוף פ' קמא דברכות במרדכי⁴, דשל אתמול פוטר עד של שחרית אחרת והיאך מר נוהג.

[שאלה:] המשכים¹ ללמוד אם נוהג כמו האורח חיים² משם הרא"ש³, או כמו שכתב הר"מ

סי' קב: 1. מובאת בלקט"י ח"א עמ' 15. 2. ע"י שו"ע (סי' כ"ה ס"ב) ועב"י שם ונו"כ. וע"י שו"ע ב"י ונו"כ (סי' ח'). 3. סי' כ'. 4. סו"ס י"ד.

סי' קכא: 1. מובאת בלקט"י ח"א עמ' 12. 2. ב"י ורמ"א (סי' י"ח ס"א) וע"י פרישה (סק"ד), וע"י מגן גבורים (סי' י' סק"א י"ב) מש"כ בזה. 3. מב"ב ד"פ סי' תדמ"ד.

סי' קכב: 1. מובאת בלקט"י ח"ב עמ' 68. 2. מו"ק רמ"ז אלף דני"ד (יה, א מרפה"ט). 3. מו"ק סי' תתק"י. 4. מו"ק פ"ג סי' צ"ג. 5. קיצור פסקי הרא"ש שם (סי' צ"ד). 6. וכ"ה הגירסא לפנינו ברי"ף שם. והוא ממס' שמחות (פ"ב הי"א) וגם הרא"ש הביאו משם. 7. ע"י טור ושו"ע (סי' שע"ה ס"ה) ועב"י שם בההיא במהרי"ו (סי' קי"ד) ע"י ד"מ (סי' שמ"ה סק"ג) שכ"כ דרכינו יישב באופ"א, [ע"י מהר"ם מינץ סי' ק"ו תשו' מהרי"ו] וע"י רמ"א (סי' שמ"ה ס"ב) ונו"כ. 8. דברים כו, טו. 9. משלי ט, יז. 10. ע"י נדרים צא, ב.

[תשובה:] מורי דודי הקדוש מהר"ר אהרן הגיד לנו כישיבה שהוא היה נוהג לברך כשהיה משכים קודם אור היום, וכן אני נוהג אחריו.⁶

סימן קכד

בגמרא ופירש ותוספות וכחיבורים, כי אם מעט. ורוב אשר השבתי לך מבחוץ והייתי קורא אל הסופר אשר לפני, והוא כתב מפי (ובו) [לכן] תדקדק מעצמך. וגם תדרוש מפי אחרים בכל דברי אלה אם ימצאו נכונים וישרים, וסדרתי אותם פרשיות פרשיות ונתתי ריוח בין פרשה לפרשה על כל לשון שאילתיך על כל אחת תשובתי תחתיה, כאשר תראה הכתוב למעלה.⁷ נאם הקטן והצעיר שבישראל.

שלומך יסגא' לחדא אהובי [מבחר פנינים] הר"ר בנימין כ"ץ. שאילתך הגיעני [אשתקד אחר הפסח, ובפעם היא ל"ע וע"כ נחלתי בידי שלא היה לי כח אפי' לקראתך ובעראות בעלמא ובכח נדחית השעה וע"י כמה עסקים וטרדות וטלטולים לא הבנתי לדקדק בדבריך ולהשיב עליהם עד עתה מקרוב טורחני עמי' מוהר"ר יוזמן כץ יצ"ו להשיב לך עליהם] ונעתרתי לך להשיבך, ואף היה עלי [מאוד] לטורח כי זה יותר מירח ימים שחשתי בעיני ל"ע, וקשה לי לראות ולדקדק

סימן קכה

זהובים, וחלקו משני חלקים שהיה לו בחוב שישאר לו עוד חלק שלישי מחמשה עשרה שלו, אחרי שפסק מהר"ם בפרק הריבית² שאפילו זקיפה שעדיין לא הגיע זמן חשיב קרן, יכול שמעון לומר העשר זהובים קבלתי בקרן וזקיפה בענין זה שיהא לי עוד חלק בחוב, דהיינו חמשה זהובים מתוך שלישית, ואם אירע לנו הפסד אקבל לפי חשבון. ואפילו אם בהדיא פטר המלך את הזקיפה אני אומר כי אלו חמשה זהובים שלי עדיין מקרן שלי הראשון והזקיפה כבר קבלתי, ואידך אומר איפכא, וחולקין לפי חשבון ונכלל הכל יחד ותו לא מידי, נאם הקטן והצעיר שבישראל.

תכתב לשנה טובה אהובי עמיתי הח"ר יוזמן כ"ץ. שאלה אשר שאלתני שנסתפקת בדבר מתוך שתי התשובות דבפרק בתרא דב"ק במרדכי¹, נראה דאין ענין אותן תשובות לנ"ד. דאינהו מיירי בשותף חולק שלא לדעת חבירו וכשנועל את חבירו ולא שייכי להך מילתא. ונראה דנ"ד בהא תליא אם בתחילה כשנתן ראובן לשמעון העשר זהובים, א"ל בפירוש קבל אלו העשר זהובים לפרעון הקרן שלך שהיה בתחילה, ועוד ישארו לך העשרה זהובים בחוב הזקיפה. א"כ אחרי שיש אומדנא דמוכח שהמלך פטר הזקיפה ולא הקרן הפסיד שמעון, שהרי בירר לו ראובן חלקו, והנה חלקו נפסד עם חלקו בזקיפה. אבל אם פרע לו בסתם העשר

סימן קכו

יצ"ו [שהוא כאחד מן התלמידים ולהורידו מגדלותו לגמרי כאשר כתב לי מהאר"י דברונא י"ץ]. תמיד היה תשובתי אליו שיהא כמחריש ויהא מן הנעלבים, כי קייתי למרפא ע"י אנשי אמת רודפי צדק, ותוחלתי נכזבה בי, כי לא נשתנה הדבר למעליותא רק לגריעותא. וכיון דחזינן דהכי הוא לא מצינו למיחזי בכושתיא ובזילותיה של מהר"י ברונ"א דמסתפינא מעונש כדאיאת

שלומך יסגא' לחדא אהובי ק"ק רעגנשפורק ותלמידים חבורא קדישא. מהודענא לטיבותייכו שזה כמה ימים, כתב לי מחותני פטיש החזק מהר"ר ישראל ברונ"א, וקבל קדמנא שמהר"ר אנשיל נקט בלבו לזלזולי ביה, באומרן שהוא לבדו ימלך, בהשתמשו בכל מילי דרבנות בגיטין ובחליצה בהוראות וכי האי גוונא, והעלה על לבו לדחות מהר"י

5. בלקט"י שם: "כי הוא". 6. ב"י (סי' מ"ז) וכ"כ האגור (סי' קל"ה) ובמחזור ויטרי הובא באבודרהם הביאו ב"י שם דכתב כהרא"ש, וע"ע הגמ"י (פ"ו מתפילה) ואגורה ברכות (סי' כ"ה) וע"י מהר"ל החדשות (סו"ס ד') וע"י מהר"ם אלשיך (סי' צ"ה).

סי' קכד: 1. מובאת בלקט"י ח"א עמ' 23. והיא הקרמת כל השאלות והתשובות למהר"ם כץ מרעגנשפורק ובוה סיים מסדר הספר קובץ זה. 2. כ"ז נשמט והוספתיו מלקט"י שם. וכן כל שאר ההוספות. 3. בלקט"י שם "למטה".

סי' קכה: 1. סי' קפ"ג. 2. מרדכי ב"מ סי' של"ג.

סי' קכו: 1. תשו' מהר"י וויל. ונדפסה בתשובותיו סי' קנ"א, ומשם תיקנתי בכ"מ כאן. וכל הענין עד סי' קכ"ט סובב והולך אודות מינוי של מהר"י ררנוא ררטוושפורק על אח הייה שם מהר"ר אושיל ס"ל מקלוינא וע"י רחשו' מהר"י ררנוא סי' רנ"ד וע"ע כיש"ש גיטין (פ"ד סו"ס

ט. ז"י [ד"ה וחס נא] למירון שני [ורש"א ברכות יא, ב ד"ה השמט] י. ר"י [מוספות ברכות יא, ב ד"ה כעבר] ורבי יונה [סס] והמרדכי [סס]:
 כ. ז"י [סוף ד"ה ומשמע] מדברי הרמב"ם [מפלה יא, ו מוספות סס בשם מהגה הרמב"ם]:
 כ. ז"י סס:
 ל. הר"ש [סוף פרק קמא דברכות סימן יג] ור"י [סס] בשם ר"מ:
 מ. טור בשם תשובת אב"י הר"ש [כלל ד סימן א ובברכות סס והגהות מיימוניות מפלה פ"ו אות ט בשם הר"מ ממוטבטב שו"ת דפוס פראג סימן מג]:
 נ. אגור [סימן א] בשם אב"י:
 ס. ז"י [ד"ה וכעב עור האגור שאמו ובבבא המין]:
 ע. שם [בטור]:

ז אין בכך כלום. ולא דמי לכל הברכות שאסור להפסיק בין הברכה למזנה כמו שכתוב סימן (ר"ו) [רו] [ספ"ג], שאני הכא דמזנה להגות יומם וילנה, וא"כ לעולם ליכא היסח הדעת: ח ברכת כהנים. וכיון דאמרין להו מטעם לימוד, אומרים אותן ואפילו קודם אור הצוק (ל"ח דברי ממודות ברכות פ"א אות עה), דלא כרש"ל שכתב בתשובה [סימן סד] לומר קודם אור הצוק פסוקים אחרים כיון שאין נשיאות כפיים כלילה: ט ביוון שדעתו יחזור. משמע דמי שאין לרכו ללמוד ונמלך ללמוד לנרין לנרין, וכן כתב הר"ש בתשובתו כלל ד' סימן ז': י ומרחץ. דהא נרין ללמוד דיני בית הכסא ומרחץ: יא שינת קבע. ול"ח [דברי ממודות ברכות פ"א אות עז] כתב שרבו מהר"י גינצבורג נהג לנרן כשישן ביום: יב כ"ז זמן שצ"א ישן. משמע דאם נעור כל הלילה אין נרין לנרן צנקה. ול"ע, דבשלמא לסגרת הטור דספירא ליה (ט) דבשינה תליא

דשאני כאן שזמנה כל היום, רק שהטורדה פוטרת אותו. וכמו שכתבו הפוסקים האלו לענין הפסק באמצע דאינו מפסיק כאן, הכי נמי ממש צהפסק בין הברכה להחמלתה, דחד טעמא הוא, וכן כתב ז"י [ד"ה כחוד נמשכת] צוה. ותמוה לי, מה הולכרו הפוסקים לבקש היתר לנו שאין לנו לומדים חתף אחר אהבה רבה מחמת שיש חילוק בין ברכת התורה. לאהבה רבה, הא אפילו בלא חילוק זה יש לנו היתר, דהא לנו לומדים באמת חתף אחר ברכת התורה שאנו אומרים פרשת התמיד ומשנת חיזוהו מקומן וצריחא דר' ישמעאל דיי"ג מדות, שהם לימוד התורה. ואין לומר שפרשת התמיד ומשניות דקרבנות אינם חשובים תורה רק במקום קרבן, זה אינו, דודאי תורה היא, שהרי כתב הטור ושו"ע בסימן ז' שהו במקום לימוד הוא, ומכל שכן צריחא דר' ישמעאל שהוא במקום תלמוד כמו שכתוב לקמן [סס] ואל"כ הוה ממש כמו שונה על אחר שזכרנו שאפילו אחר אהבה רבה אין הפסק אס מפסיק אח"כ, כ"י

כל שכן בברכת התורה. וזה פשוט, דאי לא תימא הכי קשה אותן שאין לומדים כלל ביום, וכי סלקא דעתך שצנקה ברכה לצטלה כ"ו בשחרית, אלא פשוט דיוצאים בקריאת פרשת התמיד כמו שכתבתי. ואין צדי לומר צוה, אלא דכתבו כן לרווחא דמלתא, דאפילו במקום שאין אומרים פרשת התמיד בשחרית הוה ג"כ היתר, אע"פ שפסיקין בין לימוד ובין הברכה, כן נראה לי: (ז) ויש להסתפק בו'. דיי"ל דקריאת שמע הוה כדברי מפלה, והוכיח ז"י [סוף ד"ה וחס נא] סבירא זאת מדליטטריך בירושלמי [סס] ששונה על אחר, והלא בלאו הכי הוה לומד תורה בכל יום אחר אהבה רבה נמה שקורא קריאת שמע: (ח) ביוון שדעתו בו'. לכאורה משמע מזה שאין דעתו לחזור, כגון שיש לו עת קבוע ושאר היום יוכל לעסקיו, ואזמין ליה בציור יום שאינו יכול להעסק בעסקיו ומתוך כך הוה חוזר ללימודו, נרין לנרן שנית, דהוה כמו נמלך. אבל אין האמת כן, דכבר נתבאר לעיל [ס"ק ו] הטעם שאין הפסק מפסיק כלום מטעם שחייב הלימוד תמיד רובן עליו אלא שהטורדה פוטרתו, וכל שעה שאינו טרוד חל עליו החיוב, על כן אין נרין לחזור ולנרן, ולא דעתו תליא מלתא. ומו אדרבה אמרין דמסתמא הוה דעתו אס יזמין שיוכל ללמוד אפילו בשעה שאינו רגיל ללמוד, שילמוד. וכן מורה לשון השו"ע שאומר כיון שדעתו לחזור, ולא אמר אס דעתו לחזור, אלא מסתמא אמרין דעמיה כן: (ט) הוה הפסק. נראה טעמו דשינת קבע אפילו ביום הוה אחר השינה כמו בשחרית דנעשה כצריה חדשה:

עפרת זקנים

[א] יש אומרים שאם הפסיק בין ברכת התורה לציטודו אין בכך כלום. כי דווקא אהבה רבה דלא הוה עיקר ברכה לברכת התורה, אז אינו פוסק אלא א"כ לומר מיד בלי הפסק. אבל ברכת התורה פוטרת כל היום, אפילו לא למד אחר חפלת שחירת דק עד הצי היום (מרדכי סוף פרק קמא דברכות מ"ו) והנה מיימון מפלה פ"ו אות ט וכן הוה דעת התוספות בשם י"ג ד"ה שכן ותלמידי רבינו יונה שטת ס, ב ד"ה ולפ רבינו ירוחם נמי מ"א והרא"ש שטת פ"א סימן יג וכן יש לפרש דעת הטור):

הגהות והערות

[כא] תשובה זו שהיא סס שה"מ נמלאת נמשותת מהר"מ דפוס פראג סימן מג, אך לא נזכר שם הדין של מרחץ, אלא רק הדין של ברכת התורה פוטרת לימוד של כל היום, ודין שינת קבע, משמע דהס"ב משותת, דאחר דין בית הכסא כתב ע"כ ומוזכר מין מרחץ ע"כ:

שערי תשובה

ע"ש. והוא נכון: (יב) ישן. עיין באר היטב. ועיין במג"א סימן תצ"ד נר"ש הסימן. וכתב בכרכי יוסף [אות ה] בשם מהר"י דיין בחשובותיו שערי ישובה כת"י [שער א סימן א] וכן הקם באשמורת ולמוד וחוזר לישן על מטחו שינת קבע, כשיקום יכרך שינת כל הברכות וגם ברכת התורה, אבל שינת ארעי לא הוה הפסק, ע"ש. וכן כתב פרי חדש [אות יג]. אך כתב שאם קם ארעת שלא לישן ותקפתו שינה באמצע לימודו, אין צריך לחזור ולברך, ע"ש. ועיין בשלמי צבור [נה]. בן שבמטה יהודה [סיק טז] כתב על זה דר"ל אפילו ישן שינת קבע על מטחו, כיון שלא הוה דעתו כן מתחלה לא חשיב אלא כשינת ארעי, ע"ש. וכתב עוד שמדוברי המקובלים מהר"ש מורח"י [נה] שלום הקדמת חצות טו. ג-ד שכתב לענין הברכות דאפילו רוצה לחזור ולישן אין בכך כלום הוה ליה כישן ביום, נראה מדבריו דכשחוזר לישן אין צריך לברך בקומו ברכת התורה פעם ב', ע"ש. ונראה טעמו דמסתמא ברעתו לפטור עצמו על כל היום, אף על פי שדעתו לישן שינת. וראיתי שבפרי מגדים [אשל אברהם אות יב] הניח ג"כ דברי הפרי חדש כוה בצ"ע. ולדינא נראה דברעתו תליא מלתא, שאם היה ברעתו דק לפטור לימוד זה עד שעת שינה שינת, פשיטא שצריך לחזור ולברך כשקם שינת, מה שאין כן בסתמא אף על פי שדעתו לחזור ולישן מכל מקום כדי שלא להרבות בברכות דעתו לפטור כל היום, לכן אין צריך לחזור ולברך:

מחצית השקל

ושאר היום עוסק בעסקיו ויום א' אחד עבור זמן קביעותו לתורה שהלך לעסקיו לא נודמן לו עסק וחוזר ללמוד, אין צריך לברך שינת, והחייב עליו כל עת וליכא היסח הדעת, אלא שטרדת עסקיו פוטרתו, וכיון דלא נודמן לו עסק ממילא החייב הראשון חל עליו, וממילא פטור בברכה

ברכת התורה ממש: (ס"ק ז) אין בו. ולא דמי לכל הברכות. דודאי מברכת אהבה רבה דצריך ללמוד מיד לא הוה מצי למילף, דיי"ל כמו שכתבו הפוסקים דשאני אהבה רבה דעיקרה נתקנה בשביל קריאת שמע ולא לברכת התורה, לכן בעינן שילמוד מיד שיהיה נראה דקאי גם לפטור דברי תורה:

אשר אברהם

ז. אין. עיין מ"א. המחבר התחיל דיעבד שלא להלריך ברכה אחרת, כדין מצוה להפסיק בין ברכה לעשייה, אלא מדכתב וכוון לומר פירוש התמיד, והיינו כמ"א פ"א [במסופות גרסות יא, ז ד"ה שכתב]. משמע מדינה אפילו לכתחלה רשאי להפסיק, דכל עת מחויב ללמוד, ועיין ז"ל ד"ה ואס [ג], והכי מוכח מפירושו בתוספות ברכות שם י"א ב' ד"ה שכתב. ועיין מה שכתבנו ע"ז אות ו"י: ח ברכת כהנים. עיין מ"א. ואין טעם ב"כ [ברייתא] [משנה] דאלו דברים [יש פאה], כפי מה שכתבנו א"ה ע"ז אות (ו"י) [ג], והמחבר נסמך ע"ז לשיטתיה אולי, וא"ה שם [אבל אגדה אות ב] יוצא ע"ז: ב ב"ן. עיין מ"א. דלא כט"ז אות ח, וסובר דהוה נמלק ממש, וז"ע: י וב"ר חזק. עיין מ"א. אף דעראי לא הוה הפסק, מכל מקום י"ל מרחץ טפי הוה הפסק, או לאו דלומד דחזיר דניי מרחץ וזית הכסף צגילי טפה וטפחים, ועיין ז"ל ד"ה וכתב עוד האגור שאינו להר"ס [ש"ס מהר"מ דפוס פלא סימן מג] דעראי אין הפסק, משמע אין לרין טעם למרחץ: **יא שינת קבע.** עיין מ"א. עיין ז"ל [שם] ספק ברכות לקולא. והנה הטעם [דלקולא] דברכות דרבנן וספק דרבנן לקולא, מה שאין כן ברכת המורה כפי מה שכתב הפרי חדש הביאומיו לעיל [משננות זהב אות א ד"ה [מן] דלכמה פוסקים הוה דין מורה, א"כ יהיה ספק לחומרה, כמו ספק ב"ן ברכת המזון, וזה דעת רבו מהר"ר גינצברג ז"ל, ובפרט חמורה מאוד ברכת המורה, ועיין נ"ך [עטרת צבי ס"ק טו]: **יב ב"ל.** עיין מ"א. הנה ג' ספרות בזה. [א'], ה"ל"ש [ברכות פ"א סימן יג] וטור, שינת קבע ביום הפסק וכל שכן לילה, ואס לא ישן כל הלילה אין מברך. [ב'], ור"ח מ"א [ג'], ואין סוגרים דשינת יום לא הוה הפסק, וביה"ח שינת לילה הטעם כו'. והרא"ה [מה"א] לסימן תל"ט אות י"ז, י"ע. ועיין אליה רעה אות ט' דיעבור כל הלילה יב"ך בצוקר בעלות השחר, דאין דעתו כי אס על יום ולילה, י"ע. ועיין פרי חדש סימן מ"ז סעיף ח' פסק דספק הוא. והנה י"ל אכן סוגרים בזה כ"ה"ת דאין דעתו רק על מעט לעת ומו, ולא ומל

(ז) ויש. עיין ט"ז. ועיין מה שכתבתי במ"א אות וי"ו דסבירא ליה להלוש בסעיף ז' וחי' כמו שכתב הפרי חדש בשם הראב"ד ורשב"א דאהבה רבה אין פוסק כי אם מה ששנה על אתר, הא מה שלומד אה"כ לא, ומשום הכי השמיט ויש להסתפק, דאין הפסק מינה בזה. עתה ראיתי שאינו כן, שהרי בסעיף י"ד מבואר שם הנהיך, שכתב וכל שכן שאין התחיל ללמוד והפסיק וחזר ללמוד "שבכגון" זה אפילו באהבה רבה אם התחיל ופסק כשהחזיר ללמוד צריך לברך. ואף על פי ש"ל שזה ההפך בין ברכת התורה אפילו אין דעתו כלל "ונמלק" ממש אין צריך לברך, ובאהבה רבה דווקא כשדעתו לחזור ללמוד לא הוה הפסק, ואתי שפיר הלשון בסעיף ז' וחי', מכל מקום לא היה להשמיט היש להסתפק כיון דנפקא מינה טובא, כדאמרן. ועיין מה שכתבתי במ"א אות וי"ו בזה, ואין להאריך, ועיין מה שאכתוב א"ה באות ח' בזה: (ח) ב"ן. עיין ט"ז. ועיין מ"א אות ט' לא כתב כן. ולכאורה הוה כל שכן, דהא אפילו בין ברכה לתחלת הלימוד אין קפידא כל שכן הפסיק באמצע, וכמו שכתוב בסעיף ט', ור"ל דקאי נמי לאהבה רבה, ובוה י"ל דווקא אם "דעתו" לחזור וללמוד הא לאו הכי לא, ושאיני ברכת התורה שעיקרה ללימוד נחקן, וכמו שכתב המ"א באות ט', ועיין לכוש וסעיף ז', וצ"ע: (ט) הוי. עיין ט"ז. ואינו יודע, דהטעם הוא דשינת קבע הוה הפסק דמסיה דעתו, ועיין ב"י ד"ה וכתוב, ועיין ט"ז אות ח', יש ליישב קצת.

סובר שינת לילה נמי לא הוה הפסק, וברכת המורה פותרת מעט לעת ומו ולא דנעשה בריה חדשה, כמו כל ברכת השחר, וא"כ אף בלא ישן כל הלילה מברך, דלא היה כוונתו רק על יום א', כחקנת חז"ל, היינו צ"ן דנעשה בריה כו'. והרא"ה [מה"א] לסימן תל"ט אות י"ז, י"ע. ועיין אליה רעה אות ט' דיעבור כל הלילה יב"ך בצוקר בעלות השחר, דאין דעתו כי אס על יום ולילה, י"ע. ועיין פרי חדש סימן מ"ז סעיף ח' פסק דספק הוא. והנה י"ל אכן סוגרים בזה כ"ה"ת דאין דעתו רק על מעט לעת ומו, ולא ומל

ביאור הגר"א

[1] [פס"ק חן ויש להסתפק כו'. עיין ב"י ד"ה ומשמע] שהאריך בפירושו רביר הר"ש [ברכות שם פ"א סימן יג] והטור. אבל פירושם כך הוא, ריש לפרש ב' פירושים ברב"י הירושלמי [שם הלכה ה]. א', שאינו פוסק אלא מה ששנה על אתר, אבל אה"כ אינו פוסק אלא אם שנה לאחר משום הפסק. וא"כ הוא הדין בברכת התורה. ב', שאינו פוסק כל היום אלא אם שנה על אתר, ואז פוסק כל היום. ועל פירוש השני קשה, למה לי ששנה הא קרא קריאת שמע, ומרקאמר ששנה ולא קאמר שקרא, משמע דווקא ששנה כמו שכתב הרשב"א [שם יא, ב ד"ה השמים]. ועל פירוש הראשון קשה, אמאי אמר באהבה רבה ולא קאמר בכל ברכת התורה, כמו שהקשה הרא"ש הוה ליה למימר בעלמא כו', ולכן הסכים [הרא"ה] לפירוש השני, וקושיא הג"ל תירץ דדוקא אם שנה על אתר או נראית ברכה לשם כו', מה שאין כן בקריאת שמע לכו, וכתב ואז לא כו', וכתב וכן המברך כו', לאפוקי מפירוש הראשון משום קושיא הג"ל, כמו שהולך ומפרש דאי לא תימא הכי כו', וקאמר המברך על התורה ולמד, דווקא שלמד מיד אז פוסק כל היום, אבל בלאו הכי צריך לחזור ולברך. וקאמר ונהי אס תמצית לומר כו', ר"ל, ואף אם אקיים פירוש הראשון ומשום קושיא הג"ל, יש לומר דבאמת אין חילוק וחדא מינייהו נקט, גם לפירוש זה, מכל מקום מסתבר כו'. אבל בין ברכת התורה ללימוד אין שום הוה אמינא להרא"ש שיכול להפסיק, אלא צריך לחזור ולברך, רבוהו אין מועיל אס אין מסיה דעתו, כמו בברכת המוציא שם [ברכות] מ' [ע"א] וכן בכל הברכות של מצות או הנהנין, דדוקא באמצע המצוה או הסודה אין הפסק מפסיד, ומועיל שאין מסיה דעתו, מה שאין כן בין ברכה למצוה, כיון שאין עדיין על מה לחול, כמו שכתבו הפוסקים. וכן הוא דברי הטור ודווקא אס כו', או שבו"ך ברכת התורה והתחיל ללמוד כו', דוקא שלמד מיד או פוטר. אלא שנקט כמסקנת הרא"ש שכתב ואף אס תמצית לומר כו', לפי שכתבנו כלל ד' סימן ב' כתב כן, אלא שכתב ופוסק שם [יא, ב] ד"ה שכבר כו', משמע שאין צריך ללמוד מיד, וכן העתיק במדרכי [שם ומו כו] דברי התוספות כהיוותן. אבל כבר כתב ושל [נתנחם בלמה שם י"ה אלא אס ילמדן] שאינו כן, וכן כתוב בס"מ [ע"ש טו] בשם תוספות [הג"ל] כמו שכתב הרא"ש, דדוקא שלמד מיד אחר ברכת התורה. ובלאו הכי דברי תוספות שכתבו והצרפתים כו', משמע שהיו פוטרין בזה כל היום, דאי אמרת שהיו מברכין כל פעם שהיו יושבין ללמוד, הוה ליה למימר יוחר והצרפתים מברכין כל פעם כו', ומסיימן, מפני הירושלמי, ולפי פירושם בירושלמי אין מועיל מה ששנה מיד לכל היום, ודברי הרא"ש וס"מ ע"ק. וכן הוא ברמב"ם [תפלה ז, יא] ושאר פוסקים. ולכן מה שכתב [השו"ע] בסעיף ט' והנכון כו', הוא מדינא, ואם הפסיק צריך לחזור ולברך. ומה שכתב כאן ויש להסתפק כו', אין ספק שאין קריאת שמע מועיל, שכל בנינו של הרא"ש הוא על זה, וכן משמע מדברי תוספות שכתבו ועוד אפילו לפי הירושלמי כו', ע"ש. וכן משמע בהגהות מיימוניות [תפלה פ"ז אות ט] ומדרכי [שם] ושאר פוסקים, וכמו שכתב הרשב"א [שם] לגירסא [בירושלמי] ששנה על אתר, וכן כתבו תוספות ורא"ש ושאר פוסקים הגירסא ששנה, ואף לפירוש השני שמסיק ברא"ש דאין פוסק אלא מה שקרא ושנה לאלתר, ואין פוסק כלל כל היום, אלא שלאדם שדעתו כל היום על לימודו פוסק מסברא, וא"כ אין ראה מירושלמי, מכל מקום סברת הרא"ש ותוספות נכונה דבקריאת שמע אין ניכר כו', וגם פירוש הראשון הוא מסתבר, אלא שלרווחא דמלתא ולחומרא בעלמא כתב פירוש

הגהות רעק"א

[ב] [פניא סקי"ב] וצ"ע דבש"מא לברכת הטור דסבירא ליה דבשינה ת"צ"א מ"ת"א. נראה לענ"ד דלא קשה מיד, להדיא מוציא כ"י ד"ה וכתב עוד האגור שאינו שרש המנהג נהגו של לנכך כש"ן, דמקורו האגור סימן ע"ד שכתב שצ"ה הנהיגו, כי רצו לנעו, כי המיקל בברכות לא הפסק, ופירש הכ"י דבריו דל"מ אפילו שנת לילה לא הוה הפסק, ואף על פי שאין הלכה כמותו, מפני של הפוסקים מולקין, היינו בשינה לילה, אבל בשינת יום יש לחוש לדבריו, ועי"ש. הרי דמפני ששם ברכת לנעו נהגו של לנכך ב"ן מוס ולחוש לדעת ר"ח, אבל ציעור כל הלילה אין לנכך, דהעיקר דלא כ"ה"ת. וזולת ב"ן בלילה לנכך כשיאר היום, נמנה נפשן, דל"מ היום גורס לנכך, ולהרא"ש [ברכות פ"א סימן יג; ש"ח כלל ד סימן א] השינה גורס לנכך. והוא הדין ב"ן מוס ויעור כל הלילה שלאחריו דמברך בנכך נמנה נפשן, לר"מ לנכך לנכך דלא נפטר רק מעט לעת, ולהרא"ש גם שינת היום הוה היסת הדעה. ואפשר לומר דכהאי גוונא אין לנכך לנכך, דנפטר בברכת אהנה עולם שקודם קריאת שמע דערבית, דיש בו מעין ברכת התורה, דמי לאהנה רעה שמירת. ומכל מקום נראה לי לעיקר דל"מ לנכך, כיון דל"מ בוודאי לנכך לנכך. וגם לדעת הראב"ד [הואו ברכות גרסות יא, ז ד"ה השמים] ודעימיה לנכך לנכך, דקוברים להנה רעה אינו פוסק רק מה שלומד על אתר, והפסיק ליה הפרי חדש [אות ז]. וגם לאין פוסקים שפוטו דמלתא קריאת שמע לא מקרי למוד, כדנראה מלשון המחבר [פס"ק חן] שכתב ויש להסתפק אי קני קורא קריאת שמע וכו' ולכן יש לומר לנכך ברכת המורה מקודם. ולא כפי רש"ת יומר אס לא ב"ך מקודם דלא ינכך אה"כ ברכת המורה, משמע דקיביל ליה לעיקר דקריאת שמע לא מקרי למוד, כפ"ט דירושלמי [ברכות פ"א הלכה ה], אלא מדרך והיורם יב"ך תמלה. [וכ"כ] [וכן נראה] מלשון הרמ"א בהג"ה סוף סימן נ"ז [וז"ל] ומכל מקום יאמר כל הברכות כמו שכתבנו סימן מ"ז ומ"ו, ע"ל. ממה דרמו על מ"ו מוציא דעמו דיעבד ברכת המורה אחר התפלה, דקיביל ליה לעיקר דקריאת שמע לא הוה למוד, א"כ בלא למד מיד על אתר אחר תפלה ערבת לא נפטר בברכת אהנה עולם. גם כפי דברי הרמ"א מנה שכתב על השו"ע משמע אס יעור כל הלילה אין לנכך לנכך. ותמוה לי, דלדעת מדינת הלילה הולך אחר היום, משמע דברכת המורה לא פטר רק יום א'. אף שאינו כדאי לחלוט על המג"א, מכל מקום כיון דכתב בעל"מ סימן תל"ד [פ"ק א] לעיקר דנעיסור כל הלילה דיעבד, רצו לנכך דבריו דגם דעת השו"ע כן, ולכלי עולמא ציעור כל הלילה לנכך לנכך. וכן מצאתי באליה רבה [ס"ק ט] שכתב כן בפשיטתו דלכולי עולמא צריך לברך. ע"ש ב"ן מוס ויעור כל הלילה שלאחריו, בוודאי יש לנכך מדין ממה נפשן הג"ל, ואין לנכך לחוש דנפטר נאהנה עולם, ולהנהנה פוסקים אינו פוסק רק מה שלומד מיד, ולהנהנה פוסקים קריאת שמע לא הוה למוד, כן נראה לענ"ד בעזרת ה' יתברך: L

ברא"ש דאין פוסק אלא מה שקרא ושנה לאלתר, ואין פוסק כלל כל היום, אלא שלאדם שדעתו כל היום על לימודו פוסק מסברא, וא"כ אין ראה מירושלמי, מכל מקום סברת הרא"ש ותוספות נכונה דבקריאת שמע אין ניכר כו', וגם פירוש הראשון הוא מסתבר, אלא שלרווחא דמלתא ולחומרא בעלמא כתב פירוש

נו משקל
שרק ו'
דעת
ה טור
שם פ"ד
שין שם
ה [ע"ב]
קיימי

ז' בשעת אכילה. וכמו בהגהות ס"ק [סימן ג' אות ע"ד] והמזכרין ואין אולכים הם רק יושבים שעה אחת, טועים הם, כי צעין תשבו כעין מדורו, וקרוב לומר דהוי ברכה לנטילה, עכ"ל. עיין מה שכתבתי סעיף ב' [ס"ק ה]. ומשמע ברא"ש [סוכה פ"ד סימן ג] וטור סוף סימן תרמ"ג ^(ה) דאפילו נכנס לישב בה קודם האכילה אינו מזכר. ומיהו ח' ^(ב) [כ"ט] נהגו שאין טוב שיאכל מעט צדוקר ויבדק, כדי שיפטור הכל. אבל בלא אכילה לא יבדק, כמו שכתבתי לעיל, דלא כש"ה [מסכת סוכה ד"ה גראה לו]. גם מה שכתב [השל"ה] שם שאם מזכר צדוקר פטור מלזכר עד צדוקר שני, ז"ע, כיון שישן בסוכה למה תחשב הלילה הפסק. וראה ברורה מדליחא [מנחות] פרק התכלת [מג. א] דלמאן דאמר לילה זמן צניית ^(כ) אם ישן בטליתו אין צריך לזכר צדוקר, ומכל שכן ^(כ"ב) לפי מה שכתב [בשו"ע] [בב"מ] ^(כ) סוף סימן ח' [עמוד מג דבור ראשון] דאפילו לדין אין צריך לזכר, כל שכן כאן. ואם רצה לומר שצדוקר אחר יציאת בית הכנסת צריך לזכר, דבית הכנסת חשיב הפסק, א"כ גם בלילה חשיב הפסק הליכה לבית הכנסת, ^(כ"ג) וכן גראה לי עיקר דהליכה לבית הכנסת הוי הפסק, כמו שכתב סימן ח' [סעיף ג']. וכן כתב הרמב"ם [סוכה ג, יג], ומגיד משנה [כתב שם] ^(כ"ד) ודוקא כשיצא יציאה גמורה לעשות עניניו שלא לחזור לאלתר, אבל לא יצא אלא לדבר עם חבירו או להציא דבר לסוכה לשעתו, כשיחזור אין צריך לזכר, עכ"ל. והוא הדין כשיצא לעשות זכריו ואפילו בדרך ברכת המזון, כשאוכל שנית אין צריך לזכר שנית לישב בסוכה, כיון שלא הסיח דעתו ממנה ^(כ"ה) [בב"ב סעיף ג ושל"ה שם]. וז"ל בקוף סימן תרמ"ג כתב דמשמע במהרי"ל ^(כ"ו) ובשאר אחרונים דכשחזר ואוכל, חוזר ומזכר, והיינו טעמו דכל אדם דעתו מן הסתם שלא תהא הברכה פטורתא אלא עד שעה שיתזכר ואכל, כי אז יחזור ויבדק, וד"ק, עכ"ל. ודבריו תמוהין, דאטו מי שיש לו צניית בבגדו ^(כ"ז) ויכוון שלא יפטרנו ^(כ"ח) צדוקרתו [אלא] ^(כ"ט) עד חלות, וכי יחזור ויבדק בחלות, ה"א ודאי ליחא. וגם לא ראיתי באחרונים שום משמעות. לכן אין לזכר, דיש לחוש לברכה לנטילה. וכן משמע תוספות ברכות דף י"א ע"ב ^(כ"ט) [ד"ה שגנר]. ובי שהולך באמצע שעתו לטובת חבירו ז"ע אם יחזור ויבדק, דלאכורה משמע בסימן ח' סעיף י"ב בהג"ה לזכר לזכר. ואף לפי מה שכתבתי שם [ס"ק טו] דאין צריך לזכר, היינו לפי שהיה דעתו צעעת ברכה על הטלית האחר, ולא הפסיק בנתיים, אבל הכא ^(כ"ט) ההליכה הוי הפסק, כמו שכתב שם [סעיף ג']. ולכן גראה לי לזכר לזכר לישב בסוכה שנית. עיין מה שכתבתי סימן מ"ז סעיף י"ב ^(כ"ט) [ס"ק יג]. וכן כתב בספר ^(כ"ט) שם ברכת אברהם [מ"ד סימן קיד]. אם שכתב לזכר לישב בסוכה עד שאלך, גראה לי דיברך אח"כ על מה שרוצה לאכול. ואפילו אכל כבר גראה לי דיכול לזכר, ^(כ"ט) שגם השיבה מן המזוזה. ועיין מה שכתבתי בסימן תרנ"א סעיף ה' [ס"ק יח] וסימן תל"ב סעיף א' [ס"ק ג]. ^(כ"ט) מזה שאין מזכרין על מזה כל ז', היינו משום שאין מזה באכילתו, אלא שאין שייך שם גמר מעשה וסילוק מעשה הראשון, ואם לא היה יוצא מהמנות כל היום וכל הלילה עד למחר אין צריך לחזור ולזכר, על פ מהני אם דעתו לחזור בו ביום, כן גראה לענ"ד. וכתב בלבוש ^(כ"ט) [סעיף ג] על אותן שקובעין עצמן לשמות אחר ברכת המזון ואחר השמיה זמן מה נמשך שחזרין ואוכלין סעודה שניה בלי הפסק ומזכרין שנית לישב בסוכה, ונראה לי שטעות גמור הוא בידם, שהרי לא הסיחו דעתם משיבת סוכה שכבר זיכרו עליה בסעודה הראשונה, ומה שנהגו לקבוע ברכת לישב בסוכה על האכילה היינו משום שמתקין דעתם מן האכילה יוצאין מן הסוכה כמה פעמים וחוזרין לתוכה, אבל הכא שישבו בתוכה כל היום למה יזכרו עליה פעם אחת, עכ"ל ואני אומר שהוא על נכון, ומאוד אני תמה על בעל הלבוש שהורה מסבא שלו ולא זיקש לעיין על מקור הדין כלל. חדא, דהא כתב הרא"ש בפרק לולב וערבה [סימן ג] וז"ל, ולישב בסוכה היינו להחעכב בסוכה. ומטעם זה חולק על הרמב"ם [סוכה ג, יג] שכתב דיש לקבוע מעומד כו'. וא"כ אין לנו נפקותא במה שנכתב שם או יצאו וחזרו, דהא עיקר החיוב מצד קביעות האכילה, וכיון שנגמר קביעות הראשון חייב לחזור ולזכר על קביעות השני, כיון שאם היה רוצה ללכת תוך לסוכה לאכילה חסור לו ואל עליו ישיבת סוכה גם בלא תיבת חטף לזכר ואל החיוב הדין ונראה הראשונה כדכר בלמה בברכת המזון. דמאי שנתא מצד ברכת המזו"א שחייב שנית ולא מהני ברכה

(כ) נהגו שאין מברכין כו'. דמן ההלכה קיימא לן כדכרנו נר בר חנה אמר רבי יוחנן [סוכה מה, ב] סוכה כל ז' לריך ברכה. וכתבו ר"ף [שם ב, א] והרא"ש [שם פ"ד סימן ג] והטור [עמוד הקלן] דיש לזכר על כל פעם שנכנס בה, וכן כתבו המוספות פרק לולב וערבה [שם ד"ה אחד] דכל אימת שנכנס לה [שם ד"ה אחד] דכל אימת שנכנס לה שיאכל וישתה וישן ואפילו י' פעמים ביום, מזכר על כל אחת ואחת, מידי דהוי אחפילין כל זמן שמינית, והיינו טעמא דסוכה דאי מתרמי ליה סעודה לא אפשר ליה למילל חוץ לסוכה לע"פ שכבר אכל בו ביום בסוכה, עכ"ל. וכתב ב"י [שם ד"ה מזכרין] שם המגיד [סוכה ג, יג] ראיתי כתוב דדוקא כשיצא יציאה גמורה לעשות עניניו ושלח לחזור לאלתר, אבל אם לא יצא אלא לדבר עם חבירו או להציא דבר לסוכה לשעתו, לא הויא יציאה לחייבו עוד בברכה כשיחזור, ודבר נכון הוא, עכ"ל. וסיים הטור [עמוד הקלן], ור"מ [הובא ברא"ש שם ובמסופות ולקמן] פירש כיון שעיקר קביעותו שאדם עושה בתוך הסוכה היא האכילה, מזכר על האכילה ופוטור כל הדברים אפילו השינה כו'. וקבעו רבותינו כר"מ. ובמסופות פרק קמא דברכות דף י"א ^(כ"ט) [ע"ב ד"ה שגנר] כתבו המוספות ח"ל, ואם תאמר מאי שנתא מסוכה שצריך לזכר על כל סעודה וסעודה לישב בסוכה ובברכה המורה קגי בפעם אחת. וי"ל דשאני תורה שאינו מייאש דעתו ממנה, דכל שעה מתויד אדם ללמוד, דקמי ^(כ"ט) [הושע א, ת] והגית בו יומם ולילה, והוה כמו יושב כל היום בלא הפסק, אבל אכילת סוכה יש שעה קבוע, עכ"ל. משמע מזה דאפילו היה בדעתו היום לאכול ב' פעמים בסוכה צריך לזכר שנית, דאם לא כן מה מקשים המוספות, דהא בתורה ודאי דעתו ללמוד אח"כ, אלא פשוט דבסוכה צריך בכל ענין לזכר שנית, ובה הוכרחו לחלק ביניהם. וקשה לי מאי שנתא מתנותו של ב"ש דליחא בסימן ר"י ^(כ"ט) [סעיף א] דבנכנס ויוצא מזכר ברכת הריח על כל פעם ופעם. וכתב הטור שם [עמוד שס"א] שם הר"מ [מרוטנבורג, ברכות מהר"ם סימן ק דוקא כשלא היה דעתו לחזור, אבל אם היה דעתו לחזור לא יבדק דהא לא אסח דעתיה. ואם לא קפדין אם יוצא לשעה או לא, אלא אפילו לזמן מרובה כל שדעתו לחזור באותו יום, וכאן חטו זרימים שלא יצא אלא לדבר עם חבירו. וכן לר"מ שפסק דבאכילה חליא מילתא, ואפילו היה בדעתו לחזור ולאכול אח"כ הוא חייב לזכר שנית, מאי שנתא מברכת הריח, למה לא נימא כי היכי דמהני ברכת הריח למה שירית כל היום אפילו אם יצא בנתיים שהות הרבה, הוי נמי מהני בסוכה. ונראה למרן דדוקא בסוכה שיש בה זמן קבוע, דהיינו צעעת אכילה, ואח"כ הרשות בידו ללכת, בזה אמרין ^(כ"ט) דל ששהא הרבה לעיקר הדין בין יציאה לכניסה, ולר"מ אפילו לא הלך מן הסוכה אלא תכף שצריך ברכת המזון גמר סעודה הראשונה, וצריך לזכר שנית על הסעודה השניה, אפילו אם היה דעתו חתלה עליה, דזה הוה כמו אם היה לילה בנתיים דפשיטא דלא מהני דעתו היום על מה שיאכל למחר, דלמחר הוה ענין אחר, הוא הדין כי ביום אחר גמר אכילה הראשונה, מה שאין כן ברכת הריח דאין

(כ) נהגו
שמענה ד
לפטור כל

שאין כן כאן
ואסור לזכר

(יח) אכילה
ואמר השמה
שנית לישב בו
צרכיו אין צ
עליה בסעודה
הייט משום ש
לסוכה, אבל ה
ואסרים עמו
בראות דאין
מצד קביעות
קביעות האכל
פמה, וכן כה
על מה שזכר
אכילה שיערן
והיטול שלפי
לבד עליה כש
שכתבתי שם.
בסוכה כדי שיש
לשכ בסוכה, ו
היום, וכל שכן
פעם שיכנס בו
לדין הלמוד ו
פעדותו לסוכה
עמו לזכר לישו
ואפילו אכל כ

משנה ומברך
שוא אכילה
שחום סעודה
היא ברכה שא
הוא, אלא שע
הוא שבהלכו

(י) מזה סי' יח
(י) שם

(י) שם
כשר שכן לפי
לשון מ"א שבו
אין כח
צריך לזכר. והו
ד"ה א"כ אין
ויש הלכות
ומב"מ צ"ע
אפילו מיוחד

(י) שם
שם, וא"כ
אין לזכר רבותא
מזה: (ה) ש
מספק: (כ) ש
אין כי השו"ת
הבית מולק עליו

מ'יה
ז מברכין
ז בשעת
ז שחולקין
ז"ה ב"א [ס"ק]
סוכה וחזר
על או לא,
על השניה,
וי' משנת
יש השנה
וחבתי בזה,
זן במב"ב
בד"ה מה
הל שבעה
אלא שאין
זן בסוכה
תיכונתו
זורה דרוש
וק"ג, ע"ש
ז:

צרות
זוהי שר.
יס ומלח
ז כח"
ז מתקין
ז שנת ודי

למהרי"ל
יש עמוד
בה שרזה
וה יגמור
יקום וילך
גוד סעודה
אלהי רבה
פירש דברי
וקם שאכל
ובה ע"ש:
זיית פראג
רות שמשון
זיים, וכעין
זיים לבושי
ס' כמ"י:
ז"ה א"ך
וס הפסר.
מ"א לפסר
ז הציא כן
ברכה. וכן
עם ההגדה
ז מ:
ממהרות
ז וכן הגיה
זלקן:
זוכר
רת למבערג
ודת וילל
ולכרך כעת
ז:
זכרמ"ס
בש"ס פאר

ה. כרימא שס דף ל"א [ע"א]:
ו. [מגלה] שס:

וכל ההיתורים הנזכרים שם אינם כאן, כל שכן בשבת הזה שהוא אינו מענין הקריאה כלל [למה יש לננו] להפסיק. ושמעתי מקרוב שהנהיגו רבנים מובהקים לשורר אקדמות קודם שיחמיל הבהן הברכה של קריאת התורה, וכן ראוי לנהוג בכל הקהילות. וגם צ"ל פתגם שאומרים ביום שני אחר פסוק ראשון של הפטרה ראוי לנהוג כן, אלא שאין הפטרה תמיד כל כך כמו קריאת התורה:

דהא קיימא לן דבעי לפרושי ו' עונות כמו שכתוב בורה דעה סימן קצ"ו [סעיף יא] [וכמדומה שראיתי קושיא זו בא"ו פוסק], ולדין לעולם שבעות ב' בסיון. ובאמת הרמב"ם פרק ה' מהלכות אבות הטומאה [הלכה יא] פסק לאין צריך לפרוש רק ג' עונות, וכח הכסף משנה דגירסת הרמב"ם [פירוש המשניות, מקואות פ"ח משנה ג] והרשב"א [דכתמים סבירא להו ג' עונות ופסק כוותיהו, ע"ש]. ולא"כ מנהגינו הוא על פי הרמב"ם, ומה שכתוב בורה דעה כ"ו יוס' היינו לתומר. ומה שקשה עוד

הגהות והערות

- [ה] תוספת מהדורה למגן הקל"ו ע"פ יד אפרים:
- [ו] עיי' סימן קמ"ז [סעיף א]: [גליון פ"א]:
- [ז] בחידושי הרשב"א נדה מה, א ד"ה הא, גם בשם ר"י בעל התוספות "שם עונת שלמות". אך עי' שם בדף ג, א ד"ה וסולת, שגם בשם תוספות "שם עונת שלמות". וכ"ה בתורה הית האר"ו ניתו שער ה [כה, ב] בשם ר"י בעל התוספות. ועי' בתורת השלמים סימן ק"ז פ"ק טו שהתקפה בזה, וכמו שאת סווג הכסף משנה להרשב"א משאין, גם גירסתו כפ"מ דמקואות מ"ג הוא ו' עונות, ו"ע. וכן העיר רבנו יוסף אור ו' ויז"ד סימן ק"ז אור ג, וכמו שטענות סופר ו"ל ה"ח"ה ולא הרשב"א:
- [ח] תוקן ע"פ מתני' השקל, ועי' נתיב חיים והגהות הגר"פ חילקו מפרשים:
- [ט] כנראה כוננו "מנהג פראג", שהוא מקומו של האלה רב:
- [י] כוננו דינהפארט שממהדורא דהרנפארט תס"כ עד מהדורא פראג תקמ"ה כתוב כמ"א "ועב"ד":

ב ביום השני קורים בפרשת א' כל [ה] הבור [דברים טו, יט] עד סוף סידרא [שם טו, יז] **א** ומה שכתוב בורה דעה ל"א לספירה, דהא ילאו ממזרים ביום ה' [שם פו, ב], והתורה ניתנה בשבת [שם פו, ב], כבר תירך העשרה מאמרות [מאמר מקור דין מ"ב פרק טו] דבא לרמוז לנו יום טוב שני של גלויות, ואפשר דהיינו דקאמר [שם פו, א] יום א' הוסף משה מדעמו. ואין כאן מקומו. ב"י שבעות אין מקדשין על הכוס עד לאח הכובים, דכתיב [ויקרא כג, טו] תמימות תהינה [עמק הברכה ליקוטים, מג השבעות עמוד רסד ומשאת בנימין חידושי דינים, או"מ אות ד]. איתא בזהר [בראשית מ, א; ויקרא לו, ב ואלין] שמסידים הראשונים היו נעורים כל הלילה ועוסקים בתורה, וכבר נהגו רוב הלומדים לעשות כן. ואפשר לתת טעם על פי הפשוט, לפי שישאל היו ימים כל הלילה והוצרך הקדוש ברוך הוא להעיר אותם, כדאימא במדרש [שיר השירים רבה פרשה א אות ט; פרקי דרבי אליעזר פרק מא], לכן אנו צריכים לתקן זה [ועיי' סימן ד' סעיף י"ג שבבוקר אין לברך על נטילת ידים, וגם אין לברך על טלית קטן כמו שכתבנו סימן ח' [ס"ק בא]. ולענין ברכת התורה אני מסופק, דבסימן מ"ז סעיף י"ב כתב אף אם למד בלילה וכו' אין צריך לברך כל זמן שלא ישן, משמע דאם נעור כל הלילה אין צריך לברך ביום שלאחריו, וכן משמע בגמרא פרק ד' דסוכה [מה, ב] סוכה דלא מפסקי לילות מימים אין צריך לברך על הסוכה אלא פעם אחת, כל ז' ועיי' סוף סימן מל"ט [ס"ק יז]. מיהו קשה דהא אין קיימא לן שינה ביום לא הו' הפסק, אפילו שינת קבע, ואם כן י"ל דגם בלילה השינה לא הו' הפסק, אלא שמתחלה אין דעמינו לפטור רק ליום ולילה אחד, וכשקם בבוקר קודם עלות השחר אזי נחשב ליום שאחריו. מדע, דהא לר"ם [ברכות יא, ב תוספות ד"ה שכתב] אין צריך לברך קודם עלות השחר דנפטור בברכה של אחר מול עד שיאור היום, א"כ לדין נמי י"ל כיון שנהגין לברך כל יום ברכת התורה א"כ מעיקרא לא היה דעמו לפטור רק ליום ולילה, ולכן צריך לברך ברכת התורה כשיאור היום, וכן נראה עיקר, אך הוצ"ה ללכת ידי ספק ישמע ברכת התורה מאחר וימחיו ללכת ידי חובתו. ועיי' סימן רל"ה לר"ך לקרות קריאת שמע אחר לאח הכובים, כיון שאין קורא על מטמו. ואיתא בכתבים [פרי עץ חיים שער מג השבעות פ"א הגה"ה ב] שאם חל ליל טבילה בשבעות ישמע מטמו. בתב המשאת בנימין סימן ו' בשבעות קורין בטעם העליון שיש בעשרת הדברות, ובשבת פרשת ימרו קורין בטעם התחתון. ואז [בשבעות] [ה] הו' לא תרצח סוף פסוק וקורא ה"ד"י בקמ"ך, והוא הדין שאר סופי פסוקים או אמתתא, וכשקורא בטעם [העליון] [התחתון] [ה] אז קורא לא תרצח ה"ד"י בפ"מ"ח, ע"ש. ובחוקי פרשת ימרו [ב, י] כתב שבעתה שהוא דוגמת מתן תורה ומתרגמין הדברות קורין כל דבור לא יהיה לך ודבור זכור בנגינות גדולות, לעשות מכל אחד פסוק אחד, ודברות לא תרצח בנגינות קטנות, אבל בשבת ימרו קורין לא יהיה לך וזכור בנגינות קטנות, ולא תרצח וגו' בנגינות גדולות לעשותן פסוק אחד, כי לא מצינו פסוק בתורה מצינו, וגם באנכי וגו' יש נגינה גדולה, ע"ש. ובספר אור תורה [שמי ימות יא, ב] כתב, היתיד קורא התחתון, ובצבור קורא העליון, וכן כתב הכותב בעין יעקב בירושלמי פרק ו' דשקלים [אות ל], ע"ש: **א** כ"ז הבור. ואם חל בשבת מתחילין עשר תעשר [דברים יד, כב]:

חק יעקב

מדעתו. וכתב גיסי הרב בספרו אליהו זוטא [ס"ק ד] ואומרין אותו בעמידה, עכ"ל:

[ה] ומפסיר במרכבה. ונהגו להפטיר דוקא גדול וחסם, וסמך לדבר [תנינא יא, ב] ולא במעשה מרכבה אלא אם כן הוא חכם ומבין

באר היטב
ובוהו כלמריין [ענודה וזה ג, א] התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית אם מקבלין ישראל את התורה מוטב ואם לאו הריני ממתיק לתוהו ובוהו. ועוד, אחרי שיהי רב יוסף עמי מכל אדם, כלמריין בסוף סוטה משמת רבי בטלה עונה אחר ליה רב יוסף לא תימני עונה דאיכא אנא, ע"ש, וכאן התפאר ועמית המורה היה ביום נ"א, קשה הקושיא, ור"ך למרן כמו שכתב המהרש"א, ודו"ק. וכמו האחרונים שמתחילין להפלה ערבים כניסת שבעות, כדי שיהיו תמימות ימי הספירה, ט"ז [ריש הסימן]: (ב) השלישי. כתב המשאת בנימין סימן ו' בשבעות קורין בטעם העליון שיש בעשרת הדברות, ובשבת פרשת ימרו קורין בטעם התחתון. ואז [בשבעות] הו' לא תרצח סוף פסוק וקורא ה"ד"י בקמ"ך. והוא הדין שאר סופי פסוקים או אמתתא. וכשקורא בטעם [העליון] [התחתון] אז קורא לא תרצח ה"ד"י בפ"מ"ח, ע"ש. ועי' הלכות קטנות [מ"ח] סימן (פ') [ע]. ובספר אור תורה כתב, היתיד קורא התחתון, ובצבור קורין העליון, וכן כתב הכותב בעין יעקב בירושלמי פרק (ו') [ו] דשקלים, ע"ש, [מ"א רש הסימן]. כתב הט"ז [ס"ק א] ו"ל, מה שנהגין במדינות אלו לקרות פסוק ראשון ואח"כ מתחילין אקדמות, יש לתמוה הרבה האין ראשית להפסיק וכו', ושמעתי מקרוב שהנהיגו רבנים מובהקים לשורר אקדמות קודם שיחמיל הבהן לברך על קריאת התורה, וכן ראוי לנהוג בכל הקהילות, גם צ"ל פתגם שאומרים ביום שני אחר פסוק ראשון של הפטרה ראוי לנהוג כן, עכ"ל, ע"ש. ואל תשיח מה שכתב חק יעקב [ס"ק ג] בזה, וכן מנהג מדינת פולין. אבל בשמות שער אפרים חלק או"מ סימן יו"ד האריך לקיים את המנהג, ושאלו כמ ניד שום אדם לשנות המנהג, וכן הסכים חק יעקב [ע"ש], ע"ש. [וכן הסכים בספר אליה רבה [ס"ק ה]. ועיי' שם לענין אמירת ארכין כפי מ"פ"ז,

שערי תשובה
(ב) השלישי. עיי' באר היטב. ועיי' בפנים מאירות [ח"ג] סימן ל"א החזיק המנהג. ועיי' בקונטרס שערי אפרים שער ד' סעיף ט"ז מה שכתבתי בזה:
דמחמת נתינת התורה הוא עדיף משאר איש, ואין זה מגדר עונה. ולפי מה שכתבתי היה כוונתו כך כמה דלמך אי לאו האי יומא וכו', דידע מה שאמרו חז"ל [ענודה וזה כ, ב] עונה מביאה לידי יראת טהא, וא"כ רב יוסף היה המעלה שיהי עניו היה ג"כ המעלה שירצח מטא קודמת לתחתון. והו' שאמר בימא דעצרתא, ר"ל ביום חמשים, עבד ליה עגלא תלחא ואמר אי לאו האי יומא דקא גרים, ר"ל אם לא היה יומא דעצרתא כהאי יומא אלא ביום נ"א לספירה, לא היה מוכח דירצח מטא קודם לתכונה במעלה ובזמן, ולא היה מעלה שלי כלום וכמה יוסף איכא בשוקא. אבל השתא לדימא דעצרתא הוא ביום חמשים, ונתינת התורה היה ביום נ"א, קשה הקושיא, ור"ך למרן כמו שכתב המהרש"א, ודו"ק. וכמו האחרונים שמתחילין להפלה ערבים כניסת שבעות, כדי שיהיו תמימות ימי הספירה, ט"ז [ריש הסימן]: (ב) השלישי. כתב המשאת בנימין סימן ו' בשבעות קורין בטעם העליון שיש בעשרת הדברות, ובשבת פרשת ימרו קורין בטעם התחתון. ואז [בשבעות] הו' לא תרצח סוף פסוק וקורא ה"ד"י בקמ"ך. והוא הדין שאר סופי פסוקים או אמתתא. וכשקורא בטעם [העליון] [התחתון] אז קורא לא תרצח ה"ד"י בפ"מ"ח, ע"ש. ועי' הלכות קטנות [מ"ח] סימן (פ') [ע]. ובספר אור תורה כתב, היתיד קורא התחתון, ובצבור קורין העליון, וכן כתב הכותב בעין יעקב בירושלמי פרק (ו') [ו] דשקלים, ע"ש, [מ"א רש הסימן]. כתב הט"ז [ס"ק א] ו"ל, מה שנהגין במדינות אלו לקרות פסוק ראשון ואח"כ מתחילין אקדמות, יש לתמוה הרבה האין ראשית להפסיק וכו', ושמעתי מקרוב שהנהיגו רבנים מובהקים לשורר אקדמות קודם שיחמיל הבהן לברך על קריאת התורה, וכן ראוי לנהוג בכל הקהילות, גם צ"ל פתגם שאומרים ביום שני אחר פסוק ראשון של הפטרה ראוי לנהוג כן, עכ"ל, ע"ש. ואל תשיח מה שכתב חק יעקב [ס"ק ג] בזה, וכן מנהג מדינת פולין. אבל בשמות שער אפרים חלק או"מ סימן יו"ד האריך לקיים את המנהג, ושאלו כמ ניד שום אדם לשנות המנהג, וכן הסכים חק יעקב [ע"ש], ע"ש. [וכן הסכים בספר אליה רבה [ס"ק ה]. ועיי' שם לענין אמירת ארכין כפי מ"פ"ז,

פרי חדש

דאמרינן בגמרא [ברכות כג, א] אמר רבה בר בר חנה כי הוה אזלינן בתריה דר' יוחנן כי הוה נקיט ספרי דאגדתא הוה יהיב לן, כי הוה נקיט תפילין לא הוה יהיב לן, אמר הואיל ושרונהו רבנן ניטרון. והא הכא דכחצר המשתמרת דמי ואפילו הכי שריי. ויש לדחות ראייה זו דכיון דשרו רבנן מפני עוברי דרכים לא פלוג רבנן בבית הכסא שבשדות ובכל גוונא שרי, אבל בבית הכסא שבבית מעולם לא שרו משום דאית ליה מקום המשתמר, ודוק [ליקוט]:

סימן מו

א כשניעור משנתו יאמר אלהי נשמה וכו'. הטעם שאינה פותחת בברוך מפני שהיא ברכת ההודאה כמו שכתוב לעיל סימן (ז') [ו סעיף ג]. ודע דבירושלמי [ברכות] פרק תפלת השחר [הלכה ב] אמרינן הנעור משנתו צריך לומר ברוך אתה ה' מחיה המתים. וכנראה שהיו אומרים אותה במקום המחזיר נשמות, וכיון דכן אם במקום המחזיר בירך מחיה המתים יצא. ועוד, דלא גרע מברוך רחמנא מארי דהאי פיתא דאמרינן [בב"מ] [בכיצד מברכין] [ברכות מ, ב] דיצא, והכא נמי יצא. ואם קם בחצות לילה לקרות תיקון חצות או ללמוד ורעתו לחזור ולישן ברכת המחזיר יניחנה לבקר, וכ"כ הרמב"ם ז"ל פרק ז' מהלכות תפלה [הלכה ג] וז"ל בשעה שייקץ בסוף שינתו מברך וכו', וכתב הכסף משנה דדוקא בסוף שינתו ולא כל זמן שייקץ באיזו שעה שתהיה, אבל ברכת הגומל וברכות התורה יברכם ויחזור ויברכם בבקר דשינת קבע כלילה על מטתו לכולי עלמא הוי הפסק. אך אם קם ארעא שלא לחזור ולישן ובתוך למודו תקפתו שינה נראה שאין צריך לחזור ולברך: כששומע קול התרנגול יברך הנותן לשכוי בינה. כתב הרא"ש [ברכות פ"ט סימן כג] הלב נקרא שכוי בלשון המקרא דכתיב [איוב לח, לז] מי נתן לשכוי בינה והלב הוא המבין וע"י הלב אדם מבחין בין יום ובין לילה, ומפני שהתרנגול מבין, וג"כ קודין לתרנגול שכוי, התקינה ברכה זו לאומרה בשמיעת קול התרנגול עד כאן. [ועם] [ואס*] כי קצת מפרשים פירשו כן, מכל מקום הנכון דפירוש שכוי הוא תרנגול וכן פירש רש"י ז"ל [ברכות ס, ב ד"ה לשכוי]. וכדאמרינן בפרק ראווה בית דין [ראש השנה כו, א] אמר ר"ש בן לקיש כשהלכתי לתחום קן נשדייא היו קורין לתרנגול שכוי, ואמדינן מאי קראה או מי נתן לשכוי בינה זה תרנגול. והכי איתא בירושלמי [ברכות] פרק הרואה [סוף הלכה א], וכן תרגם המתרגם [איוב שם] ^א. ולפי שע"י שמיעת קולו אנו מבחינין בין יום ובין לילה אפילו למאן דקאי בבית אפל, לפיכך אנו מברכין להקב"ה שנותן לו בינה להבחין, ולפי זה דוקא אי שמע קליה, ואי לא, לא. וכ"כ הרמב"ם בפרק ז' מהלכות תפלה [הלכה ט] וכמו שכתב המחבר לקמן [סעיף ח], ומיהו לא נהגו כן וכדלמן: כשצובש יברך מלביש ערמים וכו'. ולא דוקא שישן ערום, אלא אפילו שישן אם חלוקו כיון שלובש מלבוש העליון שעליו מברך ברכה זו לכולי עלמא: כשיניח ידיו על עינו יברך פוקח עורים וכו'. וקשה לי דהא אמרינן פרק שמונה שרצים [שבת קח, ב] יד לעין תקצץ, והביאו המחבר לעיל סימן ד' [סעיף ג], ומלשון הגמרא [ברכות ס, ב] משמע שכל אלו הברכות הם קודם נטילת ידים, וכדמשמע מדבדי הטור בסימן זה, וכן דקדק לברכת אלהי נשמה סימן ז'. וראיתי בספר מ"מ [מעדני יום טוב ברכות פ"ט סימן כג אות ע] שתרץ דאיכא

סימן ב

א מי שמניח מלבושיו תחת מראשותיו משכח לימודו, הוריות פרק בתרא [יג, ב]. הטובל אצבעו במלח ואוכל מחזיר לימודו [שם]. המסתכל בפני המת או הקורא כתב שעל גבי הקבר משכח לימודו [שם] [ליקוט]:
ו אסור וכו' ולא ילך ד' אמות בגילוי הראש. כל בו סימן י"א מייתי לה הב"י סימן צ"א [ד"ה ומ"ש]. ועיין בב"י סימן ח' [ד"ה ומכסה] [ליקוט]:

סימן ג

א כשנכנס לבית הכסא. לא יכנס ופניו לאחוריו או לפניו אלא לצדדין, מסכת דרך ארץ [רבה פרק ז] ^א [ליקוט]:
יב [סעיף יג] [לא ישתין מעומד]. עיין סימן מ"ג סעיף א' [ליקוט]:

סימן ח

א ויברך מעומד. עיין בתשובת רמ"ע [מפאנן] סימן (כ"ב) [קב] [ליקוט]:
ה והאחרים יענו אמן. עיין בטור וב"י סימן רי"ג [ד"ה על] ורי"ט [ד"ה ומ"ש ופ"י] [ליקוט]:

סימן י

יב מלבושים וכו' וקפטיניש וכו'. כתב הב"י [יד, ב ד"ה יש] דטעמא משום שחוגרים אותם והוי כסתום. וקשה לזה ממה שכתוב בסעיף ח'. וגם נתן [הב"י שם] טעם לפיריגיי"ש דלא חייבה תורה אלא בעשוי להגין מהקור והחום. וקשה ראם כן טליתות שלנו של מצוה היכי מברכים עלייהו, ודוק [ליקוט]:

סימן מו

[סעיף א] הגה ודוקא בטלית של בר חיובא. עיין בתורת האדם רף ל"ב [ענין ההוצאה עמוד ק] [ליקוט]:

סימן לב

כה ואין צורתה עליה כגון נגע וכו'. היינו שלא תדמה לאות אחרת ככולה, אבל אם במקצתה דומה לאות אחרת לא מיפסיל, הריק"ש בתשובת [אהלי יעקב] סימן קי"ד לפי דעת גדולי הפוסקים. וכן דעת מרן המחבר ז"ל ביו"ד סימן רע"ד סעיף ה' ודלא כהר"י אסקנרני שהביא הב"י סימן ל"ו ^א עיין שם ודוק [ליקוט]: ומה שכתב והוא הדין וכו' איכא משום כתבן שלא כסדרן וכו'. דוקא לענין זה אבל אם לא תקינן פסול כדלקמן סימן ל"ו [סעיף ב] [ליקוט]:
כה יש לזוהר וכו'. משמע דוקא לכתחילה אבל דיעבד אינו פסול. ועיין בפרק ב' דגיטין רף כ' ע"ב ובתוספות [שם ד"ה לא] והר"ן [שם י, א ד"ה ומכאן] והרא"ש לשם [שם סימן יט] והרמב"ם ריש פרק עשירי [מהלכות ספר תורה] ^ב יעויין שם [ליקוט]:

סימן מג

ז במה דברים אמורים וכו'. כ"כ הטור. וכתב מרן שכן כתוב בספר

בירך ברכת התורה והתחיל ללמוד לכולי עלמא אפילו הפסיק אח"כ אין צריך לברך. ומיהו מאי דכתב הטור בכאן דדוקא אם הוא רגיל תמיד לעסוק בתורה, ליתא שלא כתב כן הרא"ש אלא בדרך דחייה¹¹.

ברם לקושטא דמילתא בכל גוונא אין צריך לברך:

ולענין פסק הלכה מה שכתב המחבר ברכת אהבת עולם פוטרת ברכת התורה אם למד מיד בלא הפסק זהו לסברת הרא"ש, אבל רובא דרבוותא לא סברי הכי אלא שאפילו אם למד מיד לא מהני אלא לאותו לימוד, ונקטינן כוותייהו:

ומה שכתב עוד [השו"ע סעיף ח] שיש להסתפק אי סגי בקורא קריאת שמע סמוך לה מיד בלי הפסק, אין כאן שום ספק ולא מיבעיא לדעת הראב"ד ז"ל אלא אפילו לדעת הרא"ש מילתא דפשיטא דלא סגי בקורא קריאת שמע:

גם מה שכתב עוד המחבר [סעיף ט] שיש אומרים שאם הפסיק בין ברכת התורה ללימודו אין בכך כלום, זה לא היה ולא נברא, וכמו שנתבאר לעיל באורך, וכבר השיגו בזה הב"ח ז"ל [ד"ה ומ"ש ודוקא] ויפה כיון כנ"ל, ודוק היטב בכל זה. ומתוך הרשום בכתב נמצינו למדין שאעפ"י שנפטר באהבה רבה יחזור לברך ברכת התורה כדי לפטור לימוד כל היום, אם לא דלא פסיק גירסא מפומיה כולי יומא דאז אין צריך. וכ"כ הב"י [ד"ה והיכא] בשם מהר"י אבוהב ז"ל [סימן נב בכיאוורו לטור] בשם הרשב"א ז"ל [ברכות יא, ב ד"ה השכים]:

ודין מי שקראוהו לקרות בתורה קודם שיברך ברכת התורה לקמן סימן קל"ט סעיף ט' ועיין שם:

יב כ"ז זמן שלא ישן. אבל אם ישן וקם בחצות לילה צריך לברך קודם שילמוד, לאפוקי מסברת ר"ת [ברכות יא, ב ד"ה שכבר] שכתב שברכת התורה של אתמול פוטרת עד שחרית אחר. וכן מוכח מהא דאמרינן בסוף פרק קמא [ברכות שם] דא"ר חייא בר אשי זימנין סגיאיין הוה קאימנא קמי דרב לתנויי פרקיין בספרא דבי רב הוה מקדים וקא משי ידיה ובירך, פירוש ברכת התורה. ואע"ג דפרק היה קורא [שם יד, ב] בעינן לאוקמי דהגיע זמן קריאת שמע, מכל מקום הא איכא התם דיחויא דתלמודא דמוקי לה אפילו בלא הגיע זמן קריאת שמע, ולהיא דיחויא נמצינו למדין הפך סברת ר"ת, דדוחק לומר דכל הני זימנין סגיאיין לא מתרמי בהו פעם אחת לקום קודם עמוד השחר ואעפ"י כן קאמר שהיה מברך ברכת התורה. וכהאי גוונא אייתו תוספות ז"ל [שם ה, ב ד"ה אלא] ראייה מהך סוגיית דהכא דשרי ללמוד מקודם תפלה אעפ"י שהגיע זמנה, אע"ג דאיכא דיחויא דלעולם בדלא מטא זמן קריאת שמע כנ"ל. ובהקדמת ספר הזוהר [י, ב] איתא הכי הוה עבדי חסידי קדמאי נטלא דמיא הוה יתיבי קמיהו ובזמנא דאתערי בליליא אדחן ידיהו וקיימי ולעאן באורייתא ומברכי על קריאתה עד כאן:

7 יג מברך ברכת התורה. ודלא כר"ת [תוספות ברכות יא, ב ד"ה שכבר] →

וכמו שכתבתי בסמוך. כבר כתבתי בריש הלכות אלו שהקם בחצות לילה ודעתו לחזור ולישן שיברך ברכת המעביר וברכת התורה ויחזור ויברכס בבקר, ושאר ברכות השחר יניחם עד לבקר: [חוץ מברכת הנותן לשכוי בינה וכו'. כ"כ הרא"ש בתשובה [כלל ד סימן א] והביאה הטור. ולכאורה לא מיחורא הך פיסקא דהא בגמרא [ברכות ס, ב] לא קאמר אלא כי שמע קול תרנגולא, ומדלא ביארו אם הוא בינוני או המאוחר מכולם כמו שביארו בסוף פרק קמא דיומא [כא, א] גבי יוצא מביתו קודם קריאת הגבר, משמע ודאי דעל התרנגול ראשון ששומע שיברך ברכה זו. וכהאי גוונא כתב רש"י בפרק קמא דתעניות [יב, א] אהא דתניא עד מתי אוכל ושותה עד קריאת הגבר, וכתב הוא ז"ל אפילו פעם ראשונה קאמר מדאמר גבי יוצא יחידי

ש הירושלמי דדוקא אהבה רבה שלא הוי עיקר הברכה אינו נפטר מברכת התורה אלא אם ילמוד מיד, וגם לא הדעת, דהיינו שלא יפסיק מללמוד, אבל ברכת בחר בנו היום דהיינו אפילו אם הפסיק מלמודו וחזור ללמוד דלא עם אחרת. וכפי זה פירוש על אתר היינו דוקא מה שלומד גם הפסיק לא. ובסוף דבריהם כתבו דהצופתים קיימי ואלים לר"י כב' החלקים הנזכרים, ולכן לא סדרו ברכת סמוך סדר התפילה אלא בעניינים אחרים דלא הוה מסדר לכן פוטרת כל היום לפי פירוש הירושלמי. ואהא כתבו דהא הוי ברכת התורה העיקרית והיא פוטרת כל היום. מוכח בהידיא בחידושי הרשב"א ז"ל [ברכות יא, ב ד"ה ובשם הראב"ד ז"ל לספרים דגרסי והוא ששנה על אתר מוציאתו אלא מידי קריאה הסמוכה, הא אם הפסיק וחזור הוא לחזור ולברך. ובתשובה לרבותינו הצרפתים השיבו לו בירושלמי לחזור ולברך בשלא שנה על אתר אלא אהבה רבה, אבל במברך אשר בחר בנו יצא ידי חובת כל הפסיק והלך למלאכתו וחזור וקרא עד כאן. אבל הרא"ש ז"ל [יג] כתב וז"ל ונראה דהיינו דוקא בברכה של אהבה רבה לשם ברכת התורה אלא בשונה על אתר ואם שנה לאלתר רכה לשם עסק התורה כמו לשם קריאת שמע, ואז לא יך כל אותו היום אפילו יפסק ללמוד ויחזור ללמוד, וכן התורה ולמד אין צריך לחזור ולברך אם הפסיק באמצע, לומר והוא ששונה על אתר על הנפטר באהבה רבה ולא ברכת התורה, דאי לא תימא הכי הוה ליה לאשמעינן עסק שבאמצע עסק דהוי הפסק וצריך לחזור ולברך כל באהבה רבה, ואף אם תמצי לומר דאין חילוק בין הנפטר דה לנפטר באהבה רבה מכל מקום מיסתבר שבני אדם גם על למודם לא חשיב הפסק לענין ברכה עד כאן. תחילה כתב דהא דבעינן שנה לאלתר ולא סגי בסדר קרא אחר ברכת התורה היינו דוקא בברכה של אהבה רבה. [ש] כתב שמה שאמרו בברכת של אהבה רבה שאם שנה ינו אחר סדר התפילה אפילו אם הפסיק אח"כ אין צריך לך הוא הדין במברך על התורה, ולמד דבוודאי בעינן למד ברכה, אלא דהוא הדין סדר התפילה דמהני להך ברכה העיקרית ולכן הוצרך לומר וכו' דאי לא תימא הכי אלא ושלמי כמו שפירשתי לעיל [בשם הראב"ד] ולא פטר אלא זלומד על אתר, אבל אם הפסיק חזור ומברך, הוה ליה בעלמא, דלא מיסתבר ליה להרא"ש לפלוגי בהך מילתא הבת עולם לברכת התורה העיקרית. והדר קאמר דאף אם דאין חילוק דבכל גוונא אם הפסיק חזור ומברך, והא ושלמי טפי רבותא, ליכא רבותא כיון דשקולין הן ויבואו מקום מי שתמיד דעתו על למודו לא הוי הפסק. ומתוך י יתבאר לך שמה שכתב הטור בכאן הוא מדוקדק הדק כמו שכתב הב"י [ד"ה ומשמע] בשם מהר"י אבוהב [בכיאורו לטור]:

ז מכל זה שאם בא ללמוד מיד אחר קריאת שמע וברכותיה צריך לברך על אותו לימוד וכדאמרינן בש"ס דילן לפי באהבה רבה, אבל אם הפסיק וחזור ללימודו לדעת הראב"ד פ"י מה שפירשתי כוונת התוספות ז"ל צריך לחזור ולברך ה, ולדעת הרא"ש וכן משמע מדברי תוספות ד"י ז"ל¹² חזור ולברך. ומיהו אם לא למד אחר סמוך קריאת שמע

קריאה אורח חיים סי' יא חלק לרוד יח

קודם שישן שינת קצב פ"ב, ולת"ל דהייז לצרך אס כשקס פעם שנית אחר שינתו בצוקר אס לריך לחזור ולצרך או לא.

הנה צויע קי' ויז קי"א כ' המוצר שינת קצב ציוס על נעטתו הוי הפסק והוא שינת הר"ש והטור סס, וי"א דלא הוי הפסק וכן נהגו והוא נהאגור סכ' צסס אציו שהנהיג שלל לצרך אחר שינת ציוס אפי' שינת קצב, דכיון דיש מוחלוקת דצבר אמרינן צרכות אינן נעכבות, וצ"י פ"י דצריז דחשק לשינת ר"ת דק"ל דשינת ל"ה הפסק אפי' צלילה והנשכים קודם אור היום א"ל לצרך עד הצוקר ונהי דלא קי"ל כוותי' צזה דכל הפוסקים חולקים עליו מיז לענין שינת יוס יס לחוש לדצריז עכתי"ד ועפי"ז כ' הוג"א דצניער כל הלילה לריך לצרך צצוקר דכיון דלא נוצרכין אחר שינת ציוס ונקטינן צזה כשי' ר"ת ולדיד"י גם שינת לילה ל"ה הפסק א"כ מה שמוצרכין צבל צוקר לאו משום הפסק שינת הוא אלא דאין דעהינו לפטור יותר מיוס ולילה כתקנת הכז"ל עי"ש וכ' ש"ע על המוצר צק"צ דמשמע ווי"ז דצניער כל הלילה א"ל לצרך צצוקר עי"ש, אכן צתשו' השיצ נשה ק"צ, השיג על הוג"א עי"ש.

אולם עיקר שינת ר"ה דפסק דשינת ל"ה הפסק לענין צרה"ת ולדידן עכ"פ שינת ציוס ל"ה הפסק, טעמא צעי אמאי לא ליהוי הפסק הא הוי היקח הדעת גנור וצטלמא הא דקי"ל המפקיק לעסקיו או למרחץ וצ"ה"כ א"ל לצרך צבר כ' הצ"י הטעם משום דגם צעת עסקו צלרכיו אינו נסתי"ד דעתו נוללנוד או כמ"ש צסס האגור נשום דגם צעת ההוא לריך ליזהר צדינים השייכים סס נשאל"כ שינת דהוי היקח הדעת גנור וי"ט ל"ה הפסק כנו לענין קעודה צקסי' קע"ח דבישן צאלמ"ע קעודה שינת ארעי ל"ה הפסק נשומע דשינת קצב ויקרי הפסק ועי"ז אינו נוספיק נש"כ הוג"א דדעהינו לפטור על יוס ולילה דפשיטא דאס הוא הפסק והיקח הדעת אינו נועיל מה דדעתו לפטור דהרי וי"ט הפסיק וכנו דקי"ל צק"י קע"ח דצדצרים שאינס טעונין צרכה אחריהן צמוקונן הוי שינוי נקוס הפסק אפי' אס כיון צפירוש לפטור, וצאונת הצ"א הוג"א נהל"ח סכ' צסס רצו נהרי"י גינלצורג שנהג לצרך כשישן ציוס וכן כ' החי"א צסס הגר"א, וכנו סכ' הצ"י צעלמו סדעת כל הפוסקי' דשינת הוי הפסק גם ציוס לצד נורי"ת דק"ל דאפי' צלילה ל"ה הפסק וחלקו עליו כל הפוסקים, ועוד ל"ע דאין כינא דשינת ל"ה הפסק ולילה פשיטא דל"ה הפסק דהא לא נוספיקי לילות ויימיס צתי"ת איכ"ל אלא מה"ת צצרה"ת פ"א על כל ימי חייו וזה פשיטא דליתא וכצ"ר עמוד ע"ז צתשו' השיצ נשה סס.

ונלע"ד דהנה דעת הרמב"ן ועמ"י רוצ נהראשונים → צצרה"ת הוה דאורייתא דילפינן ל"י נקרא צצרכות כ"א ועי' צשאג"א קי' כ"ד ופר"ח קי' ויז וחיוצ זו נה"ת הוא צכל יוס צפ"ע כנו ק"ש ותפילין דנלותן צבי דמיצה תורה ליתן לו ימי"ש צצח והוד"י על שנתן לנו תורתו הקדושה, ולאו משום הפסק

דעל צצרו נויותר לגמרי ע"כ קנצעי' דאפי' אויר נעכצ נושא"כ צתפילין דלא ננעטעין אלא חלילה אצל לא שיה"י מונח ננמש על ידו או ראשו, מיז אס אין התפילין מונחים על הראש צכל אלא תלוין צאויר לגמרי פשיטא דלא י"ל דצעי' קשירה היינו שיה"י נהודק על הראש דדע דלהרשב"א דצטל ראש אינו פוסל חלילה דלא כחומר צין עיניך אלא לקיים המקום אטו כינא דלא צשא"ו מונחין צכל על הראש, אצל צמונחים על הראש אלא שהלויין צמוקלת צאויר אין לחוש ע"כ א"ש דאין להקפיד על זה.

וראיתי צצרכ"י קי' כ"ז סכ' שנעתי להקשות על הנולי"ם צפ"צ מה' עבודת יו"כ שכתב דהיי"ט דקתני צנותיתין כה"ג עלה וכתפג שהמים לא יה"י חולין צינו לצין צגדיו והוא תמי' דהא אמרי' פקחים ק"ה וצצחים ל"ה לח הוא ואינו חולץ, וקושי' נעיקרי' ליתא דלאו משום חלילה קאתין עלה אלא נשום דצעינן על צצרו ממש דמה"ט צעינן למינור דאפי' רוח הנכנס תחת צגדיו של כהן נעכצופשיטא דמיס לא גרע מרוח אצל משום חלילה ל"ל צה וכן נוצאר להדיא צנול"מ, ותמהתי על הצרכ"י שהקשה כן וצאונת נוצאר צנול"מ צפירוש כן, ומה שהקשה הצרכ"י דלא קפטי צגמי' צנככס רוח תחת צגדיו דצעינן על צצרו ממש ונהאי דעלה וכתפג לקי"מ נשום דיש לדחות דאפשר אורחי' דוילתחא קתני כנו צנותיתין דפיק דתמיד דע"כ לאו דוקא אלא אורחא דוילתחא נקיט, כמש"כ הנולי"ם גופא, ותו ד"ל דנהי דלא אינו חולץ היינו צמוקלה או צרצו נשום דאינו נוקפיד עליו אצל צכולו חולץ כנו צאינו נוקפיד כנוצאר צגמי' צצמות ע"ח וצכ"י כיחא קושי' התוס' סוכה ל"ז שכתבו דצדצ"ר הכרוך ל"ש חלילה מהא דישטכר אי"ש כפר צרקאי צפסחים דהתם משום דכרוך כל ידו והוי שפיר חלילה, ואפשר דצכל גופו גם לח חולץ וצצצילת כה"ג דה"י כל גופו לח נש"וה"ה ה"י לריך להקתפג וצגמי' דפסחים ק"ה דקאמר לח הוא ואינו חולץ אף דה"י כל הרגל מיז התם כיון דהוא דוחק צרגליו על הארץ הניס ומתחת רגליו נדחו נש"וה"ה אינו חולץ, אונכס לפיונש"כ לעיל דצצגדי"ב אין חילוק דאפי' ניעוט שאינו נוקפיד נעכצ נה"ת א"א לחלק צכ"י, אלא דצלא"ה לקי"מ דנוצאר צנותיתין פרק חומר צקודש, חומר צקודש נותרוניה דצקודש נותר ומונצי' ומטציל פירשי' אף דלא הוא ואינו חולץ משום דנראה כחלילה נש"וה"ה החזירו צקודש ה"י החזירו לכתחילה להקתפג שלא יה"י נראה כחלילה וא"ש צק"ד.

סימן יא

החיים והשלוס וכ"ט לבצוד אהוצי תלמידי האצרך המושלג צתורה י"ש ענף עץ אצות, נוכתר צמעלה נו"ה יעקב חיים ראשטער כ"י צק"ק קלויזענבורג י"א.

ע"ד אפר נקתפקת צמי שישן צלילה על נעטתו צמלצוטי' צדרך ארעי וקס ללמוד ודעתו לישן אח"כ שינת קצב גמור אס נחייצ לצרך צצרכה המורה

צרהיה דהוא לרוב פוסקים ונהיה הו"ל לחייב נוספק
 כמו בצרהנו"ז דקיי"ל נוספק אם צירך לריך לצרך
 דהוי ספק דאורי"י אצל לפי דרכינו נכון דנה"תודאי
 לכוי"ע ילא פ"א ציוס ולא איפלגו הפוסקים אי חייב
 לצרך אחר שינה ציוס אלא מדרצנן והו"ל לענין זה
 ספיקא דרצנן כמו שאר צרכות, ואל"ל דלפיי"ז כשקס
 צלילה וצירך צרהיה איך יולא על כל היום הא צכ"י
 לריך לצרך וצחנות רש"י נהג לצרך שנית כשהלך
 לציהנו"ד כנצואר צכ"י ונ"ז וי"ל דלענין חיוב דאורי"י
 יולא צאהיר ולענין החיוב דרצנן כצר ילא צונה שצירך
 כשקס ואף דצגנ"י צעי למילף חיוב צרהנו"ז לפכיו מצרהיה
 צקיו נשנע דחיוב הוא צכ"פ דוני"י דצרהנו"ז לא
 קאי צנוסקנא.

ובזה יש להצין נניי הא דקיי"ל צשו"ע המהרהר
 צד"ת אל"ל לצרך והגרמ"ו הקשה ע"ז הוצח
 צחי"א כלל ט"י אנואי לא יצרך הא נוקיי"ס צזה ונלות
 והגית צו יונס ולילה וכיון דנלות קעציד אנואי לא
 יצרך לפכ"י אצל לפיינוש"כ לשיטות ר"ת דכיון
 די"ש כאן חיוב דאורי"י לא תקנו חכמים צרכה שחינו
 נחיוצ צה ונה"ת א"ש דהרי ונה"ת לא נתחייב צהאי
 צרכה אלא על לימוד צפה דצזה ויירי קרא דכי"ש
 ה' אקרא דילפינן מיני"י צרה"ת וע"כ על הרהור אף
 דוני"י נוקיי"ס צ"י ונלות מינו לא תיקנו צו חכמים
 לצרך, אולם גם לשיטות הפוסקים דשינה הוי הפסק
 דל"ל האי קצרא יש לייצז קושי"י הגרמ"א עפ"י נוס"כ
 הצ"י צקי"י תל"ד דהיי"ט דלא תקנו צרכה על ציעול
 חונן דציעול הוי דצרים שצלצ ולא תקנו צרכה ע"ז
 ולי"כ הה"ד צכ"ד, סוז ונלתי צישי"ק וצשו"ת קול
 אר"י קי"י " שתי"י כן אלא דהפנו"ג צפתיחה כוללת
 הקשה צזה לאידך גיקא דגס על לימוד צפה לא
 יתחייב לצרך דכנו דחינו וצרך צציעול אפי"י אם
 ציעול צפה מינו דכיון דילא צלצ חינו וצרך כלל
 ה"כ כינא כיון דיולא צלצ לא יצרך גס על לימוד
 דצפה, אצל ג"ז לקיינו דהתס צציעול עיקרו צלצ ונש"א"כ
 כאן עיקר ונלות ת"ת הוא צפה וכנצואר צשו"ע הרצ
 צעל התניא ה' ת"ת דחינו יולא ונלות ת"ת צהרהור
 דולמדהס אותס היינו צפה וכן לא ינוסקפר התורה
 הזה נופיך כתיב, אלא דוני"י גס צנהרהר צד"ת ונלות
 קעציד דנוקיי"ס והגית צו ואפי"י לשיטות הפוסקים דגס
 צנלות התלויות צדיצור יולא צהרהור צדיעצד כגון
 צק"ש ע"י צקי"י ק"צ דליכא דיעוה דגס צנקתלק האונס
 אל"ל לחזור ולצרך כשהרהר צלצו ונחנות אונס דילא
 צהרהור היינו נוסוס דהרהור כדיצור דוני"י אצל מינו
 עיקר הנותיה הוא צפה אלא דיולא גס צהרהור ול"ד
 לציעול דעיקר ונלותו הוא צלצ.

ועפ"י הנ"ל יוצנו דצרי הגנ"י צרכות דף י"א דקאמר
 דצרכת אשר צחר צנו הוא ונעולה שצצרכות
 ונה"ט פסק צשאג"א דצספק אם צירך צרה"ת דחוזר
 ונצרך נוסוס דהוי ונה"ת אלא דנה"ת יולא צצרכה
 אחת, ע"כ יאמר צרכת אשר צחר צנו דהוא ונעולה
 שצצרכות ולכאוי טענא צעי מאי ונעליותא נשאר
 צרכות, אונס לפיינוש"כ א"ש דיל"ל דהיי"ט דתקנו צ'
 צרכות נוסוס דהחיוב ונה"ת חינו כמו שאר צרכת
 הנלות

הפסק שינה או היסח הדעת לריך לצרך צכ"י דאף
 דהצרכה הוא על התורה ונינו חינו ע"ד שתקנו חכמים
 שאר צרכת הנלות דכינא צ"י דאם לא הפסיק ונלימודו
 יחא די לו צצרכה שצירך אצנו"כ אלא הוא ונלות
 נולד עלמו לצרך עה"ת וחיוצה צכ"י צפ"ע כק"ש
 ו תפלין וכ"כ אפי"י אם הפסיק צאנלע היום ונלימודו
 צ"י שינה או שאר היסח הדעת לא איכפת לן לענין
 חיוב הצרכה ונה"ת דחין ונלותה אלא פ"א ציוס ואין איסור
 ונה"ת ללמוד קודס צרה"ת רק שרריך לקיים ונלות צרה"ת
 צכ"י, ואף דצגנ"י צרכה כ"א קאמר ונין לצרה"ת לפכ"י
 ונה"ת שחאמר כי שס ה' אקרא הצו גודל וכו'
 וכן צגנ"י נדרים דף פ"א דקאמר נופכי ונה אצדה
 הארץ על שלא צרכו צהורה תחילה, וכ"כ רש"י צצרכות
 כשצח ונשה לפתוח צתורה אומר חני אצרך תחילה
 לכאורה נשנע וכל זה דהחיוב לצרך עה"ת קודס
 הלימוד דיל"ל אה"כ אלא דלאו נוסוס דהוא צרכת הנולד
 לא ונלינו שוס צרכת הנולדה ונה"ת אלא דהוא צרכת
 השצח אלא דשצח זה אונרה תורה לצרך קודס הלימוד
 אצל לא צכל פעס ויולא צפ"א ציוס שרולה ללמוד
 לאפוקי כשאינו לומר חינו ונחויצ לתת שצח ונאחר
 שאינו לומר חין ונוקוס לשצח זו כיון דחינו רולה
 צנוצה שהטיצ לנו ית"ש ונאחר שאינו עוסק צה,
 אלא ונדצרי הרנוצ"ן צנונין הנלות אות ט"ו שכתצ וז"ל
 שכלטוינו להודות לשנו ית"ש צכל עת שנקרא צתורה
 על הטובה גדולה שעשה לנו צהתו תורתו חינו נשנע
 לכאורה דלריך לצרך צכל פעס ולא קגי פ"א ציוס
 אלא דע"כ נוס"כ צכל פעס לאו דוקא דח"ל לצרך
 אלא פ"א ציוס, אי"כ י"ל דגס צישן אל"ל לצרך ודו"ק
 ורחיטי קרוב לדרך זה צתשו"י השיצ ונשה שס שכתצ
 דנשו"ה חיוצה צכ"י אפי"י לא הפסיק ונוסוס דנלות
 ת"ת הוא ג"כ צכ"י ונלות צפ"ע שחאמר והגית צו
 יונס ולילה ועד"ז כי גס צתשו"י ונהרש"ס ח"ג קי"
 שלי"ז, ולפי נוס"כ אל"ל לכ"ז דצלה"ה א"ש דהוא וני"ע
 ונה"ת לצרך עה"ת צכ"י ונלותה פ"א ציוס, ונה"ט
 קיי"ל דיולא צדיעצד גס צצרכת אה"ר דהחיוב ונה"ת
 חינו צדרך צרכת הנלות שיהא ל"ל אשר קדשנו וכו'
 דלא ילפינן ונקרא אלא דלריך לומר צרכה ושצח על
 התורה ע"י צפכ"י צרכות י"א, וצזה יתצאר שפיר
 פלוגתת הפוסקים דאיפלגו אי שינה הוי הפסק דאף
 דלכאורה חית לן לניינור דלא גרע ונשאר ונלות דלריך
 לצרך עליהן צכל פעס וא"כ אף אם נולד חיוב דאורי"י
 ילא פ"א ציוס אפי"י הפסיק צשינה מינו הו"ל דחייב
 עכ"ס מדרצנן כמו שאר צרכת הנלות אפי"י קי"ל לר"ת
 דכיון די"ש כאן חיוב דאורי"י לא תקנו צו חכמים כלל
 כיון דעיקר חיוב הצרכה לא הולרכו לתקן לא תיקנו
 כלל צרכה לענין היכא דנה"ת חינו ונחויצ אלא
 דצצצור תקנו נוסוס כצוד הליצור ונשו"ה ק"ל דשינה
 ל"ה הפסק לצרך כיון דנה"ת ילא גס נוסוס צרכת
 הנלות חינו ונחויצ לצרך ואידך פוסקים ק"ל דנה"י
 דנה"ת ילא מינו מדרצנן לא גרע ונשאר ונלות דתקנו
 לצרך עליהן צכל פעס וכיון דשינה הוי הפסק לריך
 לחזור ולצרך וצזה א"ש נוס"כ האגור דאציו הנה"ג
 שלא לצרך אחר שינה דיוס דקפיקא הוא וצרכות
 חין ונעכצות וכצר עונד הפנו"ג ע"ז דצשאר צרכות
 אונרי"י ספק צרכות להקל נוסוס דנדרצנן כינהו אצל

→

הנולות אלא זרכה השצח על התורה אלא דחכמים תקנוהו גם לצרכה הנולות לכן תקנו צי זרכות אחת אשר צחר צנו דהוא זרכה השצח שהוא נהיה ואי כשאר זרכה הנולות דהוא נדרצבן ותקנוהו זלשון שאר זרכות אשר קדשנו צנולותיו ואיכ זרכה אשר צחר צנו דאינו לשון שאר זרכה הנולות דרצבן אלא זרכה השצח זצרכה זו כיכר שהוא נהיה להכי הוא נעולה דזהו הוא הזרכה הנחויצת נהיה נשאלכ זרכה אשר קדשנו דאינו אלא צנוקס שאר זרכות הנולות הוא נדרצבן.

יותר, ומהי' כי הפנוג גם צנידון דהפריח שלא לצרך שניה כיון דדעתו לפטור מעלי' זצרכה צצריך ראשונה, לפי' ההי' צניד אי נקטינן דדעתו תלי' נילתא, דעתו ודאי הי' לפטור עד השינה שהוא אללו העיקרית נשאלכ שניה זו לא הי' צדרך קצע, ועיכ נראה לפעמי' כיון דלפי מה שציארנו לעיל יס נוקס לוור דלא הי' ספיקא דאורי' דנהיה לא איכפת לן דהפסק שניה ככיל ואורי' גם צזה ספק זרכות להקל אכ צנידון דהפריח צישן פי' שנית קצע דלריך לצרך כשקס ואיל' לצרך אחיכ אפי' ישן שניה וצנידון דידן איל' לצרך פעס אי רק אחר שישן פי' צ שנית קצע גנור, ככיל צסד.

ומעתה לפי' שציארנו פלוגתת הפוסקים אי שניה הי' הפסק יש לדון ומה לענין הקס זלילה ללמוד וצריך זרה' ושוצ חזר וישן שנית קצע קודס אור היום דדעת הפריח הוא צזה דלריך לחזור ולצרך כשקס שנית ולהניל יל' דהלי' צהן פלוגתא דשינה ציוס דלהפוסקי' דקיל הי' הפסק ולריך לחזור ולצרך ההי' צזה אצל לנאי דקיי' כשיעות הפוסקים דשינה ליה הפסק ציוס ועיכ נוקס דחכמים לא תקנו לצרך היכא דכבר ילא יד' נהיה והחיוצ נהיה אינו אלא פי' ציוס איכ ההי' כשקס זלילה וצריך איל' לצרך אחיכ אפי' כשיאר היום דונלד החיוצ דאורייתא אף דהפסיק זשינה איל' לצרך אלא פי' צכ' דהיינו זכל ועלי' ואין אנו דנין לחייבו לצרך עוה'פ אלא נולד זרכה הנולות דרצבן וכיון דאוריין דלא תקנו צזה זרכה הנולות היכא דאינו נחויצ נהיה איכ איל' לצרך עוד כנו זשינה ציוס, ועי' צפנוג סס שהצי' דצרי הפריח הניל ונוסיק דאיל' לצרך וכן הצי' צצרכ' צסס הנוקוצלים וכן כי צסידור דהיה להגאון וליסא, ועי' צצשו' ונהרש'ס שהעלה דיצרך שנית זרכה אחת צסס ללאת נהיה שיעות הפוסקי' דחייצ לצרך ולפע' דצרי האחרוני' שכתבו דאיל' לצרך סס עיקר וכנוודונה שכן נהגו.

הנה קיי'ל צקי' גי' קי' דהמהרהר צדי'ת איל' לצרך זרה'ת וכבר כתבנו טעמא דניילתא אכתי יש לעיין צשווע דיה מרצו או נחצירו אס לריך לצרך דשווע כעונה וכדאיהא צקי' תרפ'ט ק' צ לענין נגילה וכונה דוכתא והי' לענין זעה'ת או דינונא דוקא זלמוד זעלמו צפיו לריך לצרך נוקס דילפינן נוקרא דכי סס הי' אקרא אפטר דצעי קריאה נונס ולא שווע, ולכאוי יל' דהלי' צפי' דצרי הש'ס זרכות כ'א ע'א דיליף זרה'ת נוקרא דכי סס הי' אקרא הצו גודל וגוי ופי' רש' וז'ל כצצא נשה לפתוח דצצרי סירה אור להס לישראל איני אצרך תחילה ואחס ענו אחרי אונן כי סס הי' אקרא זצרכה אחס הצו גודל לאלקנו זאונן עכיל וצאצודרהס ריש שער ג' פי' כי סס ד' אקרא קאי על התורה שנקרא ע'ס של הקצ'ה כדכתי' צס לא תשמור לעשות את כל התורה הזאת ליראה את השס וגוי הצו גודל לאלקנו זצרכה לצרך על התורה [לע'ק דצתמורה ג' ע' צ מוכח להדי' דקאי על השס ולא על התורה] איכ לפי' האצודרהס הזהירס נשה לצרך על התורה כשישנונו נופיו ד'ת נוכח דשווע ד'ת אף דאינו קורא זעלמו לריך לצרך אצל לפירש' דנשה רציו צריך זעה'ת זצדו ואנאי לא הזהירס שיצרכו גם סס אעיכ דאיל' לצרך רק הקורא ולא השווע, דאיל' שישראל ילאו זצרכתו ללאת דאיכ הי' לו להזהירס שיכוונו ללאת דהא קיי'ל דלריך שיתכוין שווע ונשמיע עכיל' דנאחר דהס לא קראו צפה רק שנועו נופי ונשרעה איל' לצרך דשווע לא עדיף נהרהור דלכד'.

והנה צני' עדיין לריך לעיין אס יש לצרך אחר סקס ננשיתו שהי' שוכז צצגדיו על נטתו אס הוא שנית ארעי נאחר שדעתו ליסן אחיכ שנית קצע כדרכו או לא דצטור קי' נז' כהצ דקינת ארעי ליה הפסק כשיסן על אלילי ידיו וכיכ צטוי' וכי' צח'ל כלל טי' נשנוע דצשוכז על נטתו אף צנולצושויו הי' קצע ונונילא לריך לצרך אלא דצכ' לא נקתצר דיחסז שנית קצע כיון דדעתו ליסן אחריו שניה העיקרית ועכסיו אינו פושט צגדיו ונחשצתו כיכרת מהוך ננשיו דהוא ארעי, וכן יש ללמוד נדררי הרע' צקוכה פי' צ אהא דקנהי צנתניתין אובלין ושותין ארעי חוץ לקוכה ופי' דארעי היינו שאוכל דצר ניעוט להשקיט רעצונו וצדעתו לאכול אחרי קעודת קצע, נשנוע דנושה נישצז ארעי נוקס דדעתו לאכול אחיכ צקצע וההי' זשינה כששינה זו אינו אלא להקיר תנונה נענינו ודעתו ליסן אחיכ שנית קצע חשי' שניה זו שנית ארעי, ועי' צקוכה דק כ'ה לענין שניה ארעי צקוכה ותפילין ול'ע ועי' צטוי' אורח סי' תקס'ד, ונונשיכ העור על אלילי ידיו אין ראי' דייל' דניירי שאין דעתו ליסן אחיכ, צזה דוקא על אלילי ידיו הי' עראי ועוד דלפי דצרי הנוג'א שכתז דלריך לצרך צניער כל הלילה נוקס דאין דעתו לפטור

אמנם כל זה לנו'ד הרהור לכד' אצל למו'ד הכד'ד פשיטא דלריך זרכה אכתי קשה למה לא זרכו ישראל זרכה'ת ועכ'ל ד'נו'ד הכד'ד זעה'ת לאו דאוי וקרא אסנכתא זעלמא ונוישז צזה קוסיית השאג'א קי' כ'ד שהקשה על רז יודא דק'ל דזעה'ת דאוי ונוחני' דף כי ע' צעל קרי נהרהר זלצו ק'ס ואינו נצרך לא לפני' ולא לאחרי' וצנהי' נצרך לאחרי' ואוריין צגוי' נוקס דק'ס וצנהי' דאוי ואיכ לרצינא דהכד'ד איכ כשמהרהר צק'ס חיי' לצרך זעה'ת ואנאי אינו נצרך זעה'ת זעה'ת ולפנושכ א'ס ד'נו'ד הכד'ד עיכ מוכרח דזעה'ת לאו דאוי דללכ אנאי לא זרכו זעה'ת קודס שנועו ד'ת נופי נשה, אלא דצעיקרא דניילתא נראה דגס לפירש' לריך לצרך צשווע אף למו'ד הרהור לכד'ד דלכאוי עניית

קנין לענין פסק צירך ציהנוי דנצרך נמי הטוב וההונטי ממש זלזול עיי"ש צסס הרי"ש חיואן היצבאך נאחר דנפסיק להעניפה דאף דשתיקה ליה הפסק נמי נעשה הוי הפסק ולהכי נפסיק נמי לצרך משא"כ בצרכת התורה, ונשויה פסק דאינו נפסיק ולפי"ו אינו ראי' גם להנחצר דיכול להפסיק גם לשאר אוננים ונצרכת לילית דדוקא לצרכת לילית נפסיק ומעטס הנ"ל.

וראייתי צצאה"ט קקיט שכתב וז"ל ונ"ל דשאר אוננים דעלמא שאינן מהנהו דכתובין מותר לענות

צאנלע פקוד"ו או בצרכת ק"ש והוא תמוה דנצוחר צרמי"א צהדי"א דדוקא צהנך אוננים סהזכיר נפסיק צאנלע ולא צשאר אוננים ואפשר דדייק ונלשון הרמי"א שכתב דאונן דהא' הקדוש ושי"ת י"ס לו דין קדושה ויכול לענות אותם צק"ש נשנוע דוקא צק"ש דוקא הנך אצל בצרכת ק"ש יכול לענות גם שאר אוננים אלא דלא נוסחצר לחלק דבגוי' לא מאלק"י צין צרכות לק"ש אלא צין הפרקים ולאנלע נשנוע דאינו חילוק צין צרכת ק"ש לק"ש וק"ש דנקיט הרמי"א הוא לצרכת דצאלו אוננים נפסיק אפי"ו צק"ש, ואף דהטוי"ו מנחב צין ק"ש לצרכת ק"ש היינו לענין קרה"ת דהנחצר הצ"א צ' דיעות צזה הכריע הטוי"ו לפסוק צצרכת ק"ש כדיעה הא' אף דצק"ש קיי"ל כדיעה צ' והוא צתורת הכרעה אצל מעיקר דינא דסיק אין חילוק צין ק"ש לצרכותיה, וצהגהות רע"א כתב וז"ל דצשאר אוננים אינו נפסיק אוננס צין הפרקים נשנוע צפור קי' קי"א דנפסיק אפי"ו צשאר אוננים וכ"כ בפני"ג צצ"א קי' כ"א קי"ק ג' וכן נשנוע קלת ומה שכי' הונג"א צקי' ר"ו קי"ק ד' דיש חילוק צין צרכת ק"ש לצרכת שאר מלות דצשאר מלות אסור להפסיק צין הצרכת להמלוה דהצרכת שייכא להמלוה נמשאי"ב צרכת ק"ש דאינו צרכת על הק"ש נשויה נפסיק עיי"ש וכן כתב הגר"א צקי' כ"ט צסס הר"ש והרמי"א, איצירא דנמנ"א ק"ק ה' כראה דגם צשאר אוננים נפסיק אפי"ו צאנלע ואפי"ו צצרכת רעננים הע"ל להפסיק דנתן טעם הדבר על נשי"ב צשויע דלקדיש ולקדושה נפסיק אפי"ו צאנלע דאם נפסיק לשאול נפני כבוד צ"ו ק"ו נפני כבוד מנהקציה אצל כצר חלקו עליו האחרונים עיי"ו צצ"ר וצצבור שור שכי' דאין זה ק"ו דאינו נכון להפסיק צדבר אחר וגם צחידושי הגרע"א פסק על דברי הונג"א נדצרי התוק' צרכות ג' שכתבו כיון דקיי"ל הלכה כר"י דנשי"ב נפני הכבוד נשויה מותר לענות קדיש וקדושה אף דאינו שואל נפני הכבוד ולא נשי"ב אפי"ה מותר לענות קדיש וקדושה, נשנוע להדיא מדצריהם דלענין קדושה חשיב כנשי"ב איכ"כ צקדיש וקדושה אף דאינו שואל נפני הכבוד אלא נשי"ב אפי"ה מותר נשום דהליצור עונים חשיב כנשי"ב נפני הכבוד אצל צרעננים דלי"ש זה ל"א אלא שואל נפני הכבוד דאסור צאנלע עיי"ש לפי"ו י"ל דלאו דוקא נפני הרעננים חשיב כשואל אלא אפי"ו צשאר אוננים חשיב רק כשואל נפני הכבוד דדוקא צקדיש וקדושה דהשין אומר צרכו או נקדש או ולאנו אונן חשיב כנשי"ב נפני הכבוד אצל צשאר אוננים דלא שייך זה איב אין זה חשיב אלא כשואל נפני הכבוד דאסור צאנלע נעשה

אונן וזה טיבה דפשיטא דעניית אונן אחר צרכה לאו דאוי' דאל"כ הו"ל מניחני צנחני' דצעל קרי השנוע צרכה מפי הונצרך לריך לענות אונן והא' די"ל"ף ציונא ל"ז דלריך לענות צשכונל"ו הוא אסונכתא צעלמא עכ"ל דאמר להם לענות אונן כדי ללאת צצרכתו ונכלל צזה ג"כ שיכונו ללאת א"כ גם לפירש"י מוכח דצשווע לריך לצרך צרה"ת אפי"ו למיד' הרעור לכדיד וכן מצוחר צשויע הרצ תני' ה"ל תית וכן הצ"א החתן קופר צה"ל צרכות השחר קי' ל"א צסס חשו' הלק"ט ועי' תוק' צרכות דף כ' ע"צ ד"ה כדאשכתן צקיני דמוכח להדי' דשווע כעונה לענין ת"ת עיי"ש.

סימן יב

עוד להנ"ל

וע"ד אשר נסתפקת עוד צענין עניית אוננים צצרכת ק"ש צין הפרקים א"ך להתנהג אס' י"ש לענות אונן או לא כי צזה דיעות חלוקות צשיעות הפוסקים ורלוך לידע דעהי צזה א"ך לנהוג הלכה למעשה, והנה קשה להכריע דנלשון הונחצר צקי' ק"ו ורמי"א צקי"ג שכתבו דאין להפסיק רק לקדושה וצרכו לקדיש ולמודים וצאלו נפסיק אפי"ו צאנלע הפרקים ורמי"א הוסיף דאף צאונן של הא' הקדוש ושווע תפלה נפסיק נשנוע דצשאר אוננים אפי"ו צין הפרקים אינו נפסיק דאל"כ אונאי לא ציחרו דצין הפרקים נפסיק אפי"ו לשאר אוננים דנלשון הונחצר שכתב לקדיש ולקדושה נפסיק אפי"ו נלשון אפי"ו נשנוע דנשי"ב צביע צין הפרקים וצין צאנלע ולא ציחרו לחלק צין צאנלע לצין הפרקים לענין שאר אוננים דנפסיק עכ"פ צין הפרקים נשנוע וזה דאה"כ דק"ל לצעלי שויע דלשאר אוננים אינו נפסיק אפי"ו צין הפרקים אלא דלי"ע דהי' דלרמי"א דק"ל צקי"ב דאין להפסיק לצרך על הטלית אפי"ו צין הפרקים א"ש דגם צשאר אוננים י"ל דק"ל דאינו נפסיק ודוקא לצרך על התפילין נפסיק כנשי"ב הונג"א קי"ק ד' דהוא שייך לק"ש אצל להונחצר דק"ל דגם על הטלית יכול לצרך צין הפרקים אונאי לא יפסיק גם לענין עניית אונן דעדיף דלא יכול להנותין עד אחר התפילה כנו צטלית ואם נפסיק לצרך על הטלית כשי"כ דיכול לענות אונן ומה כראה דצאונת להונחצר נפסיק צין הפרקים אפי"ו צעניית שאר אוננים ולא נקיט קדיש וצרכו אלא נשום דצאלו נפסיק אפי"ו צאנלע ואה"כ דלרמי"א דלא הזכיר צדצרי דנשי"ב צאנלע ואפי"ה כתב דאינו נפסיק אלא לאונן דהא' הקדוש ושי"ת ולא שאר אוננים כראה דק"ל דאינו נפסיק צסס נקום כנו דק"ל צטלית וכן כרא' דעת הרצ תחני' צשויע שלו דגם צין הפרקים אינו נפסיק אכן ומה שכתב הונחצר צקעי' ד' דקראוהו לעלות לתורה דיי"א שונפסיק ויי"א דאינו נפסיק והלכה כדצרי' נשנוע דאינו נפסיק אפי"ו צין הפרקים אלא דהטוי"ו הכריע לחלק צין צרכת ק"ש וק"ש, ועדיין לריך לחלק צין צרכת לילית לקרה"ת דצלי"ת כתב צקעי' צ' דנפסיק ונצרך וצקעי' ד' לקרה"ת אינו נפסיק וי"ל דדוקא צלי"ת כיון דנפסיק להחטוף שהוא לזורך תפילה נפסיק נמי לצרכת דכיון דנחטוף חל עליו גם חי"ו הצרכת כעין שכתב הונג"א צקי'

מה שהישראל אוחז הבתים בכל הזמן וכוונתו על הסכך ונחשב כמעשה ישראל ממש, וכשי"כ דמכני מה שמכין אז שיהיה לשמה דבהדין דלשמה ישנם הסוכרים דכח רק מדרבנן וכמשי"כ הפמ"ג (סי' ל"ב סק"ב).

כג) המורם מהאמור דריבוע הבתים הנעשית ע"י שהישראל אוחז הבתים בכל הזמן וכוונתו באופן מסויים על הסכך המסתובב ככה עלעקטריק, נחשב הכל כמעשה הישראל ממש, בין לענין הדין דלרי"ך שיהא ע"י מי שמחויב בקשירה ובין לענין הדין דע"י שיהא לשמה.

כד) אמנם הרי כבר אמרו חז"ל (גיטין ל"ז ע"א) וכי בשביל שאנו מדמין נעשה מעשה. ופירשי' ז"ל: מדמין, "נראה בעינינו וכמדומין לנו ולא שמענו מרבוחינו" — וצ"ע צידי"ד דיש לחוש שמה יעשה החפילין באופן הפסול, וגם לשאר ממשלות שיוכל לנמח מהם כמובן, ועל כן נכון למוע מלהשתמש כלל עם מכונה עלעקטרי לעשיית החפילין.

וכן חיקלע לאחרי"ן (כעת נעשה בהדפסה) יודינו בג"ר משה קרוי"ר שליט"א בעהמח"ס חפלה לשמה על הלכות חפילין והראה לי מכתב מאת הגב"ל מו"ה משה ארי פריינד שליט"א אצ"ד דירושלים עי"ה"ק שהעיד מה שמענו ממין אדמו"ר מאסטמאר זוק"ל בשנת תש"ו בענין הזה, י"כ לא יתא ליה בכשרו אף שלא יהיה זה שום חשש בהלכה, ולפי הדברי חיים צו"ה (סי' א"ח סי' א') במאשין ל"זית כי ידוע באופני המאשין שמשתיים כמעט בכל יום ומי יודע למחר מה יהיה זה ע"ש. וכמו כן בחפילין, מי יודע אח"כ מאשין י"ה למחר וירצו החששות עכ"ל.

והנלענ"ד כתבתי

יהודה משולם דוב פאלאטשעק

(סי' ל"ג ס"ד) כדבריו דין השחרת הרצועות, אם כן הוא הדין בחיפוי הבתים ותפירתם שהוא הלמ"מ כמבואר בסי' ל"ב דלרי"ך לשמה. ועוד יותר דכרי חיפוי הבתים ותפירתם וכללו בכלל כחיבת החפילין לדעת הרמב"ם מפני עשיית השי"ן, וכן המקור לדברי המחבר (סי' ל"ט ס"ב), אם כן גם מטעם זה לרי"ך שיהיה לשמה. גם מה שכחז דמהר"ם נקט בדברי הרמב"ם דכל שאר החיקונים הוא גזירה אטו עשיית השי"ן, אינו מדוייק כלל, ואדרבא הרי כתב להדיא די"ל גם דעת הב"י דאינו משום גזירה אלא דנכלל גם בכלל עשיית השי"ן. גם מה שהקשה על המהר"ם דאי נאמר דע"י לשמה א"כ אמאי נקט דכח משום גזירה אטו עשיית השי"ן, הנה לא על המהר"ם תלונתו אלא על הרמב"ם גופא יש להקשות כן, וכבר נחבאר לעיל דלק"מ.

ובהיותי בזה מה שכחז צו"ה מהרש"ג (ח"א סי' ז') להחמיר אף בהשחרת הרצועות דלא מהני בקטן וגדול עומד על גביו דגם זה נכלל בכלל עשיית החפילין דע"י צר קשירה, והארי"ך לדמות דברי הקס"ה הסופר (חקירה י"ח) שכחז להקל בזה. כנראה שלא ראה דברי המהר"ם צפנים שכחז להדיא בהשחרת הרצועות אינו בכלל גוף החפילין. וכן כתב ציבור הלכה (סי' ל"ג ש"ס) להחיר מטעם זה בקטן וישראל עומד על גביו. וכן העיר בשלחן מלכים (כלל י' שלום ואמה סקס"ט). כצ' ולפי זה הוא הדין דגם למוס הבתים ועשיית הריבוע לרי"ך שיהיה לשמה דגם זה הוא הלמ"מ וכמו שכחז המחבר (סי' ל"ב ס"ב). וע"ה ציבור הלכה (ש"ס ד"ה שיהיה). ועוד ולפי הבנת המשנה צרורה (בסי' ל"ט) ה"ל דדברי המהר"ם מלוצ'ין גם ריבוע הבתים הוא בכלל הכחיבה, ואם כן בלא"ה לרי"ך שיהיה לשמה. — מכל מקום הרי כבר בארנו לעיל דגם לענין שרי"ך שיהא צר קשירה דכח מדאורייתא מהני

סימן ב

דין ברכת התורה כשישן בתחלת הלילה

סי' א') וכ"כ בפסקיו (ברכות פ"א סי"ג) דהוה הפסק ולרי"ך לחזור ולברך. וכן דעת מהר"ם צ"ב (בשו"ת ברשב"א ח"א סי' תתכ"א) והטור (סי' מ"ז), ודוקא שינת עראי כמו שרגילים להתנמנם מיושב על אילני הידים אינה מפסקת. וכ"כ בג"מ (הל' תפלה פ"ז ה"י). אולם האגור (הל' תפלה סי' א') לאחר שהביא ש"י הר"מ דשינה ומרחץ ובינה הכסא חסודים הפסק ולרי"ך לחזור ולברך, כתב: ומורי אצ"י מהר"י לאנדא הכה"ג שלא לברך ביום אפילו אחר שינת קבע ביום, וכן ראוי לעשות כי המקיל בברכות במקום שיש מחלוקת הרי זה לא הפסיד כי הברכות אינם מעכבות ע"כ. וכתב הב"י (סוסי' מ"ז) בכוונת האגור דיש מחלוקת בדבר ח"ל: ואפשר משום דלרי"ה (בחוס' ברכות י"א ע"ב) אפילו שינת כל הלילה לא הוה הפסק, ואע"פ שאין הלכה כמותו מפני שכל הפוסקים חולקים עליו היינו בשינת לילה אצל בשינת יום מיהו יש לחוש לדבריו, וכן נוהגים בעולם שלא לברך ביום אפילו אחר שינת קבע. וכן פסק צו"ה (ש"ס סי' א') שינת קבע ביום על מטתו הוה הפסק וי"א דלא הוה הפסקה וכו' נהגו.

בס"ד, כסלו תנש"א פה ברוקלין יצ"ו

ישא שלום וברכה, מאלקי המערכה, אשרי שלו ככה, ה"ה ידידינו איש האשכולות, מופלג בחסידות הרב החסיד מו"ה משה שפירא שליט"א.

ע"ד שאלתו מי שהולך לישן לערך שעה לאחר גמר היום משרדתו כל היום על המחיה ועל הכלכלה כדי לגח קצת מעייפותו שיהיה דעתו צלולה אח"כ ללימוד התורה, ובמה פעמים הוא בלילה ממש ובפרט בימי החורף, אי צריך לברך ברכת התורה.

א.

א) הנה לענ"ד נראה להלכה שלא יברך וכמו שהבחינו לכבודכס חיקף. וטעמי וימוקי עמי, דהנה איכא מחלוקת הפוסקים בזה ישן ביום שינת קבע על מטתו אי הוה הפסק

74

מזכ כצריה חדשה לא הוי הפסק אף דינן צלילה, דומיא לשניה ביום דאינו הפסק מטעם זה.

ד) וכן נראה מדברי הפמ"ג (שם א"ח סק"יג) שהסביר דברי המג"א הסובר דאף בניעור כל הלילה יש לומר דיצרך — די"ג סברות בזה א"י ש"י הרא"ש והטור שינה קצת ביום הוי הפסק וכ"ש לילה ואם לא ישן כל הלילה אינו מצרך, ור"ה סובר שינה לילה נמי לא הוי הפסק וזכרה ההורה פוטרה רק מעלי"ע ותו לא, ואנו סוברים דשינה יום לא הוי הפסק וזכרה שינה לילה מטעם דנעשה כצריה חדשה כמו כל זכרה השחר וא"כ אף בלא ישן כל הלילה מצרך דלא היה כוונתו רק על יום א' כתקנה. חז"ל היינו בינן דנעשה צריה חדשה וכו', ואין סוברים בזה כר"ה דאין דעתו רק על מעלי"ע ותו לא ומ"מ שינה לילה הוי הפסק גדול ומצרכין קודם אור היום (או גדל"ל אז) דנעשה כצריה חדשה וכו', מה שהקשה הפרי"ח (ס"ו מ"ו ס"ח) דא"כ כשמשיכים ללמוד קודם היום דמצרך כשמאיר השחר יצרך שנית, י"ל אע"פ שאין היום הולך אחר הלילה שצבר וודאי מהכונן בך לפטור של כל מעלי"ע שלאחריו וכל דמצרכין ש"ד אע"פ שאין הולך וכו'. עוד כתב הפרי"ח (ס"ו מ"ו ס"ח וכאן ס"ג) והקם בחלות לילה ודעתו לישן שנית מצרך זכרה החורה כשקם יחזור ויצרך בצוקר דשינה לילה לכו"ע הוי הפסק. מה שכתב לכו"ע היינו בסו"א אבל ר"ה חולק אשינה לילה ג"כ, ולמג"א דנעשה צריה חדשה יש לומר פ"ח נעשה צריה חדשה לא ב"פ כמ"ש בסו"ד אור י"ג בנע"י, ועוד בדעתו הליא מילתא דהצרכה קאי על מעלי"ע או אחר שיקון משינתו וכל שמצרך אחר שקם משינה פ"ח דעתו על מעלי"ע שאחריו עכ"ל.

ביאור דבריו ולדין אף דקיי"ל דשינה קצת ביום אינו הפסק מ"מ שינה צלילה הוי הפסק גדול דנעשה כצריה חדשה ולהכי כשהשיכים קודם אור היום מצרך זכרה החורה, ומכל מקום אינו מצרך כשמאיר היום עוב"פ משום דעתו היה לפטור על כל מעלי"ע שאחריו, ומה שכתב הפרי"ח דהקם צלילה יצרך זכרה"ה ואם הלך לישן עוב"פ דיחזור ויצרך זכרה החורה כשקם, יש לומר דאין לריך לחזור ולצרך דרק כשקם בפעם הא' מצרך זכרה"ה דנעשה כצריה חדשה משא"כ בפעם ב' לא שייך זה, ועוד בדעתה האדם הליא מילתא ודעתו זמנה שצריך בפעם הא' לפטור על כל מעלי"ע שאחריו, אף שישן אח"כ. ומצואר דוקא שינה דנעשה מזכ צריה חדשה הוי הפסק גדול דלריך לצרך אח"כ זכרה החורה אף כשהוא עדיין קודם אור היום, משא"כ שינה דלא נעשה מזכ כצריה חדשה לא הוי הפסק אף צלילה דומיא כשינה ביום דאינו הפסק מטעם זה.

ועוד יותר דהרי הדגיש שם דלהכי אינו מצרך כשמאיר היום עוב"פ אעפ"י שאין היום הולך אחר הלילה שצבר וודאי מהכונן בך לפטור של כל מעלי"ע שאחריו. וכן סיים שם יעוד בדעתו הליא מילתא דהצרכה קאי על מעלי"ע או אחר שיקון משינתו וכל שמצרך אחר שקם משינה פ"ח דעתו על מעלי"ע שאחריו. וכיון דהליא בדעתו לפטור כל המעלי"ע שאח"כ, צודאי

ג) והמתבאר מסתימת דברי הב"י שכתב "אבל צריה יום מיכא"י לוחם לדבריו" דשינה ביום לא הוי הפסק. אבל צלילה הוי הפסק אפילו אם אינו לזמן ארוך. לישן שינה הלילה כדרך העולם. אמנם באמת יש לעיין בזה דהרי בתי"י (ברכת י"א:) כתב דאפילו בשלומד צלילה לא נאמר שהלילה מהיום האחר הוי שיצטרך לחזור ולצרך, שאעפ"י שבשאר דברים אנו אומרים היום הולך אחר הלילה גבי הקריאה הלילה אחר היום, וכדאמרינן בירושלמי (שם סוף פרק א'). אמר רבי יוחנן אן אגירי דיממא אן יזפינן ביממא ופרעינן צלילה כלומר מי שהוא שכיר אין לו להצטל ממלאכתו כל היום, זכיון שכן ואנחנו מזהר עליו לקרוא כל היום א"כ אנו כמו פועלים שאין לנו להצטל מהקריאה, ומה שאנחנו מהצטלן ממנה ביום הוא כמו הלוואה אללנו ואנחנו פורעין אותה צלילה שקריאה הלילה הוא מהיום ההוא, ולפיכך זכרה שצריך בצוקר להפטור ממה שלומד ביום באותה זכרה נפטר ג"כ זמנה שלומד צלילה. וכ"כ הרא"ש (שם) דאם למד צלילה הלילה הולך אחר היום ואין לריך לצרך. וכ"כ בתי"י הרעב"א (שם). וכן פסק המחבר (שם ס"יג). ומצואר דין הלימוד צלילה הוי כמו דין הלימוד ביום דהלילה הוי המשך מהיום, וכיון דביום קיי"ל דשינה קצת לא הוי הפסק מאי שנא צלילה והיה הפסק אם דעתו לישן אח"כ שינה הלילה. בקציעות, דהרי מה יוסוף לנו שינה הלילה יותר שיהיה נחשב כהפסק ממה שישן ביום, דבשלמא אי נאמר דחלוי באיכות השינה כלומר אי ישן שינה לילה בקציעות כדרך כל העולם שפיר מוצן החילוק דנחשב להפסק דנעשה כצריה חדשה אבל ביום לא הוי הפסק, משא"כ אי נאמר דחלוי בזמן דהיינו אי ישן ביום לא נחשב כהפסק וצלילה נחשב כהפסק. אינו מוצן הטעם לחלק בזה דהרי דין זכרה החורה אינו נפסק צלילה דנמשך אחר יום שצבר, וכיון דביום לא הוי הפסק גם צלילה לא יהיה הפסק.

ג) וראיה מוכחה לזה לחלק בין שינה הלילה בקציעות לכמה שעות כדרך כל הארץ, לבין השינה לזמן קצר שהוא כדי לנוח מהעייפות, דהרי קיי"ל (שם ס"יג) המשכים קודם אור היום ללמוד מצרך זכרה החורה ואינו לריך לחזור ולצרך כשיילך לבית הכנסת. ומצואר דאחר שינה הלילה לריך לצרך אף שהוא עדיין צורך זמן של יום העבר ולא יום אחר, וכיון דקיי"ל דשינה קצת לא הוי הפסק א"כ אמאי יצרך הרי כבר ילא זמנה שצריך זכרה החורה ביום שצבר, ועל כרחק דשינה בקציעות שינה לילה על מעתה הוי הפסק ולריך לצרך, משא"כ אם ישן קצת צלילה ואין דעתו בזה לישן שינה הלילה בקציעות — וכמו בנדוננו שישן קצת בחלטה הלילה כדי לנוח קצת מעבודה היום — שפיר י"ל דלא גרע משינה היום דאינו הפסק לענין הזכרה ואין לריך לצרך זכרה החורה. וכן נראה מדברי הע"ז (שם סק"ע) שכתב לצאר שיטה הרא"ש (בסו"א) הסובר דגם שינה ביום הוי הפסק צה"ל: דשינה קצת אפילו ביום הוי אחר השינה כמו בשחרית דנעשה כצריה חדשה. ומעתה לדין דקיי"ל דשינה ביום לא הוי הפסק ע"כ דרק השינה צלילה בקציעות דנעשה כצריה חדשה הוי הפסק, משא"כ שינה דאינו נעשה

מדברי הפ"ח הסובר לזר"ך לחזור ולצ"ח כשישן עוב"פ זלילה, והרי צ"ח לא היה כו"ל שיצ"ח וכסחימה דברי המחבר בס"ח, וא"כ למה איחר המוקדם דחינו הד"ן א"ס ישן זלילה עוב"פ שהתחיל ד"ן זה, ומפסקו בהד"ן א"ס ישן צ"ח וחזר שוב להד"ן א"ס חזר וישן. ועוד דמקור דברי הד"ח הוא מהפמ"ג והרי מלשון הפמ"ג שכתב "ומ"מ שינה לילה הו" הפסק גדול ומצרכין קודם אור היום וכו' ונעשה כצ"ח חדש", וכן ממה שכתב לתרץ קושיה הפ"ח דה"ל: "ל אעפ"י שאין יום הולך אחר הלילה שצ"ח וודאי מחכונין כך לפטור כל"י מעל"ע שאחריו. — מוכח להדיא דכוונתו בזה לפטור גם בשינה לילה אחר היום שצ"ח, ודוקא שינה לילה כדרך כל העולם הו" הפסק משא"כ שינה בתחלת הלילה שאינה בקציעות כדרך כל העולם לא הו" הפסק דנפטר בזה שיצ"ח ברכת התורה צ"ח הקודם. ומה שכתב הצי"ח הלכה דכן מוכח מדברי הצי"ח דשינה זלילה הו" הפסק, באמת בדברי הצי"ח על כרח"ל ל"ל דכוונתו בזה לשינה לילה בקציעות כדרך כל העולם. וזה ג"כ כוונת הד"ח שכתב שם: והע"מ שדעת כל אדם לפטור בצרכה זו עד שינה הלילה שאחריו. כלומר שינה הלילה בה"א הידועה כדרך כל העולם, ואין שום ראיה מדבריו דה"ל בתחלת הלילה באופן שאין דעתו לישן בזה שינה הלילה בקציעות.

ה) גם מה שכתב צ"ח דכן מוכח מהלבוש ז"ב, דנראה דכוונתו למה שכתב הלבוש (שם ס"ז) ח"ל: א"ס ישן שינה קצ"ע על מטתו אפילו צ"ח הו" הפסק ולר"ך לחזור ולצ"ח וכו', וי"א אפילו שינה קצ"ע על מטתו צ"ח לא הו" הפסק ואין לר"ך לחזור ולצ"ח וכן נהגו. והרי כלשון הלבוש בן כתב המחבר גם בס"ח, ומה הוכחה יש לנו מדברי הלבוש יותר ממה שכתב המחבר. ואי משום שהוסף הלבוש בדברי ה"א "צ"ח" הרי בן הוא גם לדברי המחבר. ועל כרח"ל דעיקר הכוונה בזה לאפוקי א"ס ישן זלילה בקציעות כדרך כל הארץ כאמור לעיל.

ג.

ו) והנה ראיתי בשו"ת השיב משה (סי' צ"ב) שהעיר גם בן צ"ח על מה דנוהגין שלא לצ"ח כשישן צ"ח, דממ"י אי כצ"ח לן דשינה הו" הפסק גם בישן צ"ח וחזר ויצ"ח, ואי כצ"ח לן דשינה לא הו" הפסק גם בישן זלילה לא יצ"ח עד עלות השחר, ושם חילוק לא ידעין לחלק בין שינה דיום לבין שינה דלילה וכו'. וכתב לתרץ ח"ל: ולי נראה לומר דהא דכתב הרצ"י מנהג זה שלא לצ"ח בשינה קצ"ע דיום היינו טעמו דשינה זלילה אורחא דמילתא כדרך בני אדם שישנים על מטותיהם זלילה, אבל שינה דיום ודאי דבעל נפש אין לו לישן שינה קצ"ע עין צ"ח (סי' ד' סע"ז) וצ"ח (סקע"י), ובודאי דהרצ"י לא כתב מנהג שראה בני אדם רקים נהגו בן רק מסתמא מצני עליה שנהגו בן, וא"כ הא דישנים צ"ח ודאי לצורך לימוד ומסתמא שינה צ"ח בשביל בן כדי שיחזקו החושים

מסתמא דדוקא השינה זלילה שהוא בקציעות כמנהג"ש. לאח"כ שעת הו" הפסק לנשון בצרכה, משא"כ שינה קצ"ח א"פ דכ"ח זלילה לא נחשב להפסק דומיא לשינה צ"ח דלא הו" הפסק.

ב.

ה) ועל פי האמור יש לעיין טובא בדברי המשנה בצ"ח (שם סק"ח) ש"כ דא"ס ישן שינה קצ"ע על מטתו אפילו בתחלת הלילה חשיב הפסק ואפילו ה"א הסוברים בס"ח דצ"ח לא הו" הפסק מודו בזה. וצ"ח (סק"ג) ל"ן דכן מוכח מלבוש. ובמשנה בצ"ח (שם סק"ט) כתב על דברי המחבר דהמשכים קודם אור היום מצ"ח ברכת התורה; דא"כ א"ס חזר וישן א"כ שינה קצ"ע קודם אור היום או צ"ח א"ל לחזור ולצ"ח כי מסתמא דעתו של אדם לפטור בצרכה זו עד שינה הלילה שאחריו לפי ש"י ה"א בסע"י י"א. וכתב בצ"ח הלכה (שם ד"ה המשכים) ד"ן זה מהד"ח (ד"י ברכת השחר ס"ד) שכתב דא"ס חזר וישן א"כ בין צ"ח ובין זלילה אין לר"ך לחזור ולצ"ח, וכונתו בזה היינו אפילו א"ס חזר וישן שינה קצ"ע קודם אור הצ"ח וכמו שסיים בעל"מ לאפוקי מהפ"ח דמל"ך בזה לחזור ולצ"ח, אבל אין כוונתו לפטור בזה אפילו חזר וישן שינה קצ"ע בתחלת הלילה שאחר זה וכמו שמשמע לכאורה מלשון הפמ"ג בזה (א"א סוף אות י"ב), מדמסיים הד"ח עד שינה הלילה שאחריו. ויותר נראה לומר דגם דעת הפמ"ג הוא בן ומה שכתב הפמ"ג דאפשר דדעתו לפטור מעל"ע שאחריו כונתו רק לאפוקי מדעת הפ"ח דדעתו הוא רק עד שיקום משינה בצוקר ולא קאמר דאינו בן, אבל פשוט דגם הוא מודה דשינה קצ"ע אפילו בתחלת הלילה הו" הפסק וכדמשמע גם מלשון הצי"ח בסוף ד"ה וכתב עוד האגור עכ"ל.

ו) וצ"ע טובא דכיון דפשיטא ליה דשינה זלילה הו" הפסק א"פ אי אין דעתו לישן ע"ז שינה הלילה כדרך העולם וכגון שדעתו לישן א"כ שינה הלילה בקציעות כמו בצ"ח, וכן ח"כ בן אמאי אינו לר"ך לצ"ח כשעמד באמצע הלילה וחזר לישן ח"כ עוד הפעם, דהרי לדבריו הע"מ שצ"ח לצ"ח זלילה כשישן שינה קצ"ע הוא משום דאינו דומה לשינה צ"ח והיינו משום דזלילה נחשב כל שינה אי הו" בקציעות להפסק, א"ס בן כיון דישן עוד הפעם הו" כהפסק ויצ"ח בכל פעם כשישן, דומיא לשי' הרא"ש והוא השיטה הא' בס"ח לר"ך לצ"ח בכל פעם כשישן צ"ח דשינה בקצ"ע הו" הפסק א"פ צ"ח, והרי לדבריו הו" ד"ן בן ליד"ן א"פ זלילה. ועוד דכיון דלדבריו מהני מה שמכין צ"ח ברכת התורה כשעמד באמצע הלילה לפטור מה שישן א"כ קודם אור הצוקר, למה לא יועיל מעטם זה לפטור גם מה שישן בתחלת הלילה שא"כ דהרי קו"ל דבצרכה התורה הלילה הולך אחר היום שצ"ח.

ז) גם מה שכתב בצ"ח דברי הד"ח ז"ע, דברי לפי דבריו הי"ל לומר להיפוך דה"ל: "וא"כ א"ס ישן א"כ בין זלילה ובין צ"ח א"ל לחזור ולצ"ח. דעיקר הכוונה הוא לאפוקי

אחר שינת ארעי זו. וכביא דברי הפרי"ח (הני"ל) והעלה דכיון
 דברכת התורה הוא דאורייתא כמו שפסק בשו"ע שאגת אריה
 (סי' כ"ה) דעכ"פ יברך מספק ברכה אשר בחר בנו, והרי אף
 בשנית היום דעת כמה פוסקים לזריך לברך ועכ"פ צי"ע צלילה
 לכ"ע לזריך לברך ברכה"א. ומש"כ בשערי תשובה (שם סק"י"ג)
 צדיגא דהפרי"ח דנראה דבדעתו תליא מילתא שאם היה בדעתו
 רק לפטור לימוד זה עד שעת שינת שניה פשיטא לזריך לחזור
 ולברך כשקם שנית, משא"כ בסתמא אפ"י שדעתו לחזור ולישן
 מ"מ כדי שלא להרבות בברכות דעתו לפטור כל היום לכן אין
 לזריך לחזור ולברך. הוא תמוה, דאם השינה הפסק מה מועיל
 דעת האדם, ועוד שהרי בדברים שא"ל ברכה במקומו אם יאל
 ממקומו וחזר בודאי לזריך לברך אף שהיה בדעתו לחזור מיד,
 והרי מבואר בסי' רע"ג ס"ח דמביח לבית לא מהני דעתו, ודוקא
 מחזר לחזר מהני, וכ"כ בסי' קע"ח ס"א בהג"ה, וכ"כ להדיא
 שם ס"ב בהג"ה, ושם בשו"ע דמגן לנן אפילו היה דעתו לברך
 לא מהני כלל וה"ל בזה.

ואף דיהיה ספק ברכה אחר שינת שניה צקבע אם יערך לברך
 שנית, הרי בצרכה התורה גם מספק לזריך לברך ברכה
 אשר בחר בנו, ועוד דהרי דעת הרמ"ע (סי' י"ט) דאם מכיון
 שלא ללא ליכא ברכה לצעלה, אי"כ יוכל לכיון ולהתנות כשיברך
 אחר שינה ראשונה ברכה"א שמכיון לפטור רק עד זמן שינת
 שנית ויוכל לברך שנית בלא חשש וכו', לכן נראה עיקר דפסקם
 ראשונה יברך רק אשר בחר בנו וצפ"ס ב"י יברך שניהם או
 להיפוך עכ"ל.

יב) ולבאור מה שהקשה על השמיע"ת דתלוי בדעת האדם, דמה
 מועיל דעתו אם השינה הוא הפסק, לק"מ לעני"ד
 דבשלמא לענין קידוש או בברכה שעושה הפסק ע"י יליאתו
 בודאי לזריך לחזור ולברך ולא מהני דעתו, משא"כ בניד"ד הרי
 על זה אנו דנין: אי השינה צלילה נחשב כהפסק בכל פעם או
 די"ל דהוי דומיא ליום דלא נחשב להפסק כלל, דדוקא שינת
 לילה צקביעות כדרך כל העולם נחשב להפסק, ובאופן זה יש
 לומר דמהני דעתו שלא יערך לחזור ולברך ויאל במה שצריך
 מקודם.

יג) גם מה דפשיטא ליה דבכל אופן יכול לברך עכ"פ בברכה
 של אשר בחר בנו דומיא למש"כ בשג"ח לענין מי
 שמסופק אי בירך ברכה"א. הנה מלמד מה שיש לחלק בין אי
 יש לו ספק אם בירך כלל ברכה"א דכיון דהוי ספק דאורייתא
 שפיר יש לברך, לבין אם כבר בירך אלא שטעה מעשה שיש בו
 ספק אי הוי הפסק דיש לומר שלא יברך מטעם ספק ברכות
 להקל דמאן יימר לן דגם אז עדיין ספק דאורייתא הוא. — הרי
 גם בספק אם בירך דעת כמה רבנותא שלא יברך כמו שכתב
 השמיע"ת (שם סק"ח) בשם המחזיק ברכה (סי' מ"ז) והמטה
 יהודה (שם) דבספק אם בירך אינו חוזר ומברך אפילו ברכה
 אי כיון דספק הוא דהרבה מרבנותא ס"ל דהוה מדרבנן. וכ"כ
 הפמ"ג (בפתיחה שם). וכ"כ התהלה לוד (שם סק"ח) דספק

והשכל אל החורה, לכך לא הוי הפסק דהוי כמו בסעודה ורכי
 הסעודה ובדיקה ורכי בדיקה, אבל שינה דלילה מסתמא אף
 אם לא רצו ללמוד אחר השינה ישנו, אבל ביום אורחא דמילתא
 אי לאו הלימוד לא ישנו כ"ל לישב המנהג, אבל מי שינת ביום
 לתענוג י"ל דלדעה זו דשינה הוי הפסק לזריך לברך עכ"ל.

ובעניי לא זכיתי להבין דה"ק, לפני זה למה ליה להב"י לדחוקי
 לברך הטעם שאין מברכין בשניה ביום מטעם ספק
 ברכות להקל ללאח שי"ת הסובר דגם שינה לילה לא הוי
 הפסק, הרי לפי זה הטעם פשוט דלא הוי הפסק דהשינה הוי
 כז"כ הלימוד ואם כן לכ"ע לא הוי לן לברכי ביום. ועוד
 דהדיון דאסור לישן ביום הוא דוקא לבעל נפש כמ"ש המג"ח
 (סי' ד' סקט"ו), והרי הדיון בסי' מ"ז דאין לברך ביום נראה
 דקאי לכל אדם, ולפי דבריו ה"ל לפרש דקאי דוקא לבעל נפש,
 וכמה טרחו הפוסקים לברך הדיון אם לזריך לחזור ולברך כשהפסיק
 בעסקיו כיון שדעתו לחזור ללמוד כמ"ש המחבר (סי' מ"ז ס"י)
 וב"י ובמג"ח שם, ולענין שינה ביום סתמו דאין לזריך לברך
 נראה דקאי אף צדיג אדם שאין תורתם אומנתם ואפ"ה לא הוי
 הפסק. ועוד יותר לפני זה מי שחורחו אומנתו וישן צלילה כדי
 שיכול ללמוד לא יחא חייב לברך ברכה התורה, והרי קי"ל
 (שם ס"י"ג) בפשיטות דהמשכים קודם אור היום ללמוד לזריך
 לברך ברכה התורה.

י) ומצאתי באמת בחי' הרא"ה על מסכת ברכות (שם) שכתב
 לחלק בן ח"ל: וכיון שצריך ברכות אלו בצוקר שוב
 אינו לזריך כלל [לברך] כל היום וכו', וי"ל לתפילין דכל אימת
 דמנחן מברך עליהן וסוכה כל זמן שגכנס בה דהתם סלוקן
 מוכיח עליהן משא"כ בחלמוד חורה, אבל צלילה שהוא זמן שינה
 לכל דאי הפסקה כשינת משא"כ ביום דלאו זמן שינה לכל, ולא
 עוד אלא שאסור לישן, ולא נחשבו הפסקה לת"ת אלא כשהוא
 שוכ לבל בזמן אחד כמו הלילה דהתם חשבינן הוכח בסילוקה
 אבל בכל שאינה שוכ בכל בזמן אחד אפ"ה דמידחי גברא כגון
 מיטל לבית הכסא לא הויא הפסקה דכל היום חייב תורה עליו
 ואין הוכח בסילוקה דפעמים בלא"ה ששותק ואינו שונה עי"ש.
 הרי דפשיטא ליה דדוקא ביום לא הוי הפסק אבל צלילה הוי
 הפסק כיון דזמן שינה הוא לכל, ולדבריו נראה בפשיטות דצלילה
 בכל פעם שינת קבע לזריך לברך ככ"פ. אמנם כבר נחבאר
 לעיל דמדברי הב"י ושאר פוסקים לא נראה כן. ועוד דלדבריו
 אם לא ישן כל הלילה יש לומר דאינו חייב לברך בצוקר.

ד.

יא) והנה בשו"ע מהרש"ם (ח"ג סי' ש"ז) כתב ע"ד השאלה
 דמי שגדלם וישן כמה שעות במלבושי צלילה מיסב
 על מטתו וחזר וניטור ורואה לקרות ק"ש או ללמוד [ואח"כ
 יישן שנית], אם לזריך לברך ברכה התורה, או דכיון שיחזור לישן
 דרך קבע על מטתו כדרכו אינו מחויב עוד לברך ברכה התורה

אם צורך ברכה"ח הוי ס"ם בדאורייתא וס"א דדרבנן, דשמא צורך ושמא כהסוכרים דברכה"ח מדרבנן. וכן הכריע בספר חורח חיים (רס"ח מ"ז).

יד) ועוד שדעה כל האחרונים הוא כהפמ"ג והדרך החיים שיצרך רק פעם א' שקס בחוץ הלילה. וכ"כ החורה חיים (שם אות י"א) והכף החיים (שם אות כ"ט). וכן נראה מדברי המשנה ברורה (שם סק"ט) עיי"ש. וכ"כ בערוכה"ש (שם ס"ג) אלא שמחלק בין אם קס קודם חלות או לאחר חלות כדעה המקובלים עיי"ש. וע"ע בשו"ח חורה יקוחאל מהדו"ק (ס"י ו' וס"י פ"ז).

המורם מהאמור דישן שינת קבע כדרך כל העולם הוי הפסק לכו"ע וצריך לצרך כשקס. אלא דמ"מ אם דעתו לחזור לישן עוד דעה רוב הפוסקים דיצרך כשקס בפעם הא', ואין צריך לחזור ולצרך כלל. וכל זה אם ישן עכ"פ לאחר שעה בקציעות דשיוך שפיר לומר שיהיה נחשב כהפסק, משא"כ בגדונו דישן רק לזמן קצר ודעתו עוד לישן שינת הלילה כדרך כל העולם שפיר יש לומר דלא הוי הפסק דומיא לשינה ביום דלא הוי הפסק.

טו) וכן ראיתי בשו"ח קרן לדוד (ס"י י"א) שכחצ צמי שינן כלילה על מטתו במלבושיו בדרך עראי, וקס ללמוד ודעתו לישן אח"כ שינת קבע גמור אם נתחייב בצרכה"ח קודם

שינן שינת קבע בפעם הב'. והעלה דישן שינת קבע כלילה יצרך חוקף כשקס וא"ל לצרך עוד הפעם אף אם חוזר לישן כלילה דומיא לשינה ביום דדעת הפוסקים שלא לצרך כשי' הפמ"ג והדב"ח, והביא דברי המהרש"ם הג"ל דס"ל דצריך לצרך עכ"פ ברכה אחת, וכחצ ע"ז דצברי הפוסקים שא"ל לצרך הם עיקר וכמדומה שכן נהגו. אמנם בנידון שאלתו לא מסתבר דישנב שינת קבע כיון שבדעתו לישון אחריו שינה העיקרית ונחשב רק כשינת עראי וכו', ועוד דלפי דעה המג"א דצריך לצרך בניעור כל הלילה משום דאין דעתו לפטור יותר וכו' אם כן הוא הדין בניד"ד, אי נקטינן דבדעתו תליא מילתא דעתו היה לפטור עד השינה שהוא אללו שינה העיקרית ואין צריך לצרך פעם הא' רק אחר שינן פעם הב' שינת קבע גמור עיי"ש. וכ"כ בפשיטות בספר ברכה הבית (שער ל"ד ס"ח) דלפי דברי הפמ"ג והשערי השו"ב דבדעתו תליא מילתא, אם כן כיון דבדעתו נחשב לשינת עראי לא הוי הפסק, דדעתו בצרכה"ח חורה עד שינת קבע היינו מה שנחשב אללו שינת קבע.

זו) מסקנא לדינא: מי שינן בחללה כלילה לזמן קצר כדי לנחש מעייפותו ודעתו עוד לישן שינת קבע כלילה כדרך כל העולם, אין צריך לצרך ברכה החורה רק לאחר שקס משנתו הקבוע בפעם הב', אבל צמה שינן מקודם לא נחשב להפסק ויאל בצרכה"ח חורה שצורך ביום העצב.

והגני בזה ידידו דושה"ט כראוי לערכו הרם יהודה משולם דוב פאלאטשעק

סימן ג

דין מחללי שבת שבזמנינו בדיני התורה

ישראל — ישראל מומר קרינא ביה זקודשיו קידושין. ופירש רש"י, דאי הדר ביה לקדמותו ואח"כ קדש בה ישראל מקודשת ולריכב גט, דישאל מומר קידושיו. קידושין דישאל הוא. וכן איתא בצבורות (ל' ע"ב). וכחצ הריעצ"א (יבמות ש"ס): ושמעון מינה דישאל משומד כישראל נידון וקידושיו קידושין גמורים והוא הדין דגטו גט. וכ"כ באור זרוע (כל' קידושין ס"ה תר"ד) מיכא ישראל מומר שקידש קידושיו קידושין כדתינא ס"פ החולק (מ"ז ע"ב) וכו' זקודשיו קידושין ולריכב גט דישאל רשע הוא. וכ"כ הסמ"ג (ע"ש מ"ח) ופסקי הרי"ד ופסקי רי"א"ז (יבמות ש"ס) והגהות מרדכי (פ"ק דיבמות אות ל"ז) בשם ר"ח. וכן נראה מדברי הרמב"ם (הל' אישות פ"ד הלע"ו) שכחצ דישאל מומר שקידש אעפ"י שהוא עובד עכו"ם ברצונו הרי אלו קידושין גמורים ולריכב גט ממנו. והמגיד משנה (ש"ס) הביא המקור לזה מהא דיבמות גבי גר. ובמגדל עוז (ש"ס) הוסיף שכן איתא נמי בצבורות (ל' ע"ב), ובסנהדרין ס"פ נגמר הדין (מ"ד ע"א) וכ"כ רש"י בחשוכה ורשב"א בנימוקי יבמות שלו דאעפ"י שחטא ישראל הוא. [וכן כתב המגיד משנה (כל' גירושין

בעושה"ת, ערב שבת קדש כ"ו אב (ימא דהילולא של מרן הגה"ק בעל ויואל משה זצוק"ל) תשמ"ב לפ"ק. רב שלומים — מגבהי מרומים — לגופך ספיר ויהלום — הרב החריף ובקי טובא — כהן שדעתו יפה — כבוד האי צורבא מרבנן מהור"ר דוד ראזענבערג שליט"א.

ע"ד שאלתו, בענין מחללי שבת בזמנינו אי יש להם דין תיגוף שנשבה להקל בכמה ענינים, וכמה אחרונים דנו בזה לענין שחיטה ונישין וחליצה, ולענין כתיבת סת"ם, ולענין רבית ושכירות רשות לעירוב ויון נסך ולצרפן למנות, וגם לענין לחלל השבת עליהם בחולה שיב"ם וכישולי עכו"ם, ולמול את בניהם.

א.

אמרינן דיבמות (מ"ז ע"ב) גר שטבל זעלה הרי הוא כישאל לכל דבריו, למאי הילכתא דאי הדר ביה ומקדש בה

איסור להנות רק מלד המלו' וכשפסוק מן המלו' גם איסור ליכא וכיון שבררנו מן הש"ס ברכות (כ'): דמכ"פ ליכא חיוב דאורייתא לברך ברכה"ת לפני ק"ש ולגבי דרבנן שפיר יש לסמוך על כל הלין טעמי. ומי שזמר שלא לברך קודם טבילה לקריו שפיר יש לקרות ק"ש ולברך אחר הטבילה וכן בספק בירך או נישור בליטה :

אך נלפ"ד דאם אפשר למחר הטבילה שיהי' עכ"פ קודם שעה 9 אף שכבר עבר רבע היום לפי שעות זמניות מ"מ ימחר יחיש לברך ברה"ת ולקרות ק"ש עוד הפעם דכמה שיטות דק"ש זמנו לפולס עד ג' שעות ביום ושמעתי מפי מ"ח ששמע מפס קדוש הגה"ק מסאנדרו שחוקבל בשם הר"מ"ק מלובלין זללה"ה בני שחלוש יכול לטמוך פ"י לכחילה הנה דס"ל פיקר הלכה כדופיה זו :

ד י"ט לחדש עוד דכשינישור בליטה אפי' נימח דלריך לברך כיון דאז לריך לברך ביום כחילה (כ'): דלכחילה מלו' להמתין עד שמוותן ביום כחילה נשאר כח ברה"ת של אחמול עד נה"ח ופ"כ נכון לקרות ק"ש קודם נה"ח ואפי"ג דבדיפבד אס פשה המלו' מפלות השחר כשר כדא"י במגלה שס וכן בברכת התורה מסתמא כן מ"מ כיון דלכחילה לריך להמתין עד כן החמה נשאר כח ברכת התורה פדיון :

ו י"ח נכון לברך ברה"ת פ"י הרהור דמפורש בגמ' דהרהור מותר בכע"ק. וי"ח לעת רמב"ם ואז"ז דס"ל להלכס הרהור כדיבור. וכיון בפ"י שלא חפטרנו הברכה רק על ק"ש זו. ואחר טבילה יברך עוד הפעם כדיבור ממש ויש בזה כמה ספיקות שיוכל לברך עוד הפעם. א"י מלד המנחי כמבואר במג"א סי' מ"ד. ב' דילמא הרהור לאו כדיבור כדעת רוב פוסקים. ג' י"ל אפי"ג דהרהור מ"מ דיבור ממש חשיב יותר הידור מלו' כחום' ברכות כ':

לענין שומע כעונה וא"כ אפשר דמותר לברך עוד הפעם כדיבור כעין מנחות ס"ד. דאם שמת כחשה אומרים לו הביא שמינה לכחילה ושחוט וכמ"ס ברכי"י סי' ע"ב דאחר שקידש על יין מגולש מותר לקדש עוד הפעם כדי לקיים הידור מלו' וגם זה עולה נכונה. ואם נישור כל הלילה כבר פ' המג"א סי' מ"ד דלכחילה נכון לשמוע ברה"ת מאחר אמנם כשאין אחר להזייל יברך בעלמו ואף שיש חולקין מ"מ ברה"ת דאורייתא. וראייתו במ"ב סי' מ"ב סק"ס הביא פלוגתא בנישור כל הלילה אם לברך ברה"ת וסיים וסי' ברכות להקל ולפ"ד דהא ברה"ת דאורי' ודומה לסי' ברכ' בהמ"ז דלריך לחזור כדא"י בסי' קפ"ד וכ"ס בירושלמי רפ"ק דברכות. אך זאת נראה דאם ירצה לברך בעלמו יברך רק ברכה אחת מג' ברה"ת וטוב יותר לבחור ברכת אשר בחר בנו מכה"פ ונתן לנו א"ת שהוא המעולה שבברכות ואח"כ אחר שינה או כשיבא אחר להזייל יברך ב' ברכות אקב"ו לפסוק ברה"ת והערב לא [ולדיעה אחת זהו ברכה א' (כידוש) או אחר יזילינו בכל הו' ברכות יחד ויותר טוב להדר שזילינו אחר משיברך בעלמו אחר שינה ואף דלכא"י אס ישן אח"כ שינת קבע ממ"מ מותר לו לברך בין למ"ד לילה גורם בין למ"ד שינה גורם יתבאר לקמן שז"א גם נכון לכוון בפירוש שלא חפטרנו בברכה עד שיבא אחר ויזילנו ולפינו יתבאר עפ"ס לכ"ז בס"ד :

וכ"כ השאג"א דס' ברכ' ברה"ת יברך רק ברכה א' אשר בחר בנו שהוא המעולה שבברכות ולא יותר דמה"ת סגי בברכה א'. ואף דלכא"י מבואר במג"א (סי' קפ"ד) לסיפוק שכי בשם מהרש"ת דס' ברכ' בהמ"ז חוזר גם בברכה הטוב ומטיב אף שהוא דרבנן שלא יהי' זלוול להדרבנן.

ונלפ"ד סעד לזה דהנה המרדכי כ' דבשבת מותר ללבוש בגד בלא זיני' דהרי לא כתי' אל תלבוש בגד בלא זיני' אך מ"מ לפשות זיני' ובשבת הרי אינו יכול לפשות זיני' ועלם הלבושה הימר ולכא"י ק' פ"ז מריש זינה השוחט ביו"ט לא ישחוט אח"כ הי' לו עפר מוכן מבעו"י שיוכל לכפות וק"ל אפ"ו כתי' אל השחוט בלא כיסוי אך כתי' מ"מ וכסהו בעפר וכשאי' לכפות השחיטה עלמה הימר הוא ולמה אי"כ לא ישחוט כשאין לו עפר לכפות. עו"ק מפ"ק דתרומות והובא ברכות (ט"ו). החרש לא יתרום מפני שא"י לברך וק' ג"כ אפ"ו אמרו חז"ל איסור לפשות מלו' בלא ברכה הרי לא אמרו רק כל המלות מברך עליהן וחרש שא"י לברך יהי' מותר לו לקיים המלו' בלי ברכה. ומירמתי דאף דאין איסור בשחיטה בלא כיסוי ובמלו' בלא ברכה מ"מ כיון דמ"מ לכפות ולברך איסור לגרום ביטול המלו' וע"כ דוקא בזיני' בשבת דאפי' לא נמיר לו ללבוש הבגד בלא זיני' מ"מ לא יוכל לקיים מלות זיני' היום בבגד זה וכיון דסו"ס לא חתקיים המלו' דזיני' שפיר מחירין לו הלבושה מטעם שכי המרדכי דהלבושה גופה אין בה איסור משא"כ בהא דריש זינה דאם נאסור לו השחיטה ביו"ט ישחוט בחול ויכסה שפיר איסור לו לשחוט ביו"ט משום ביטול מלות כיסוי וכן בהא דברכות (ט"ו) אס לא נמיר לו לחרש לתרום יתרום אחר ויברך איסור לחרש לתרום משום ביטול המלו'. וה"ה לענין מעשר בהמה דלא כתי' אל תאכל בלא הפרשה אין האכילה בעלמה איסור רק הביטול מלו' דמעשר וכיון שאין האכילה איסור בעלם רק מלד הפסד המלו' וא"כ כשנשאר עוד טלאים שמחוייב ללרפן לגורן אחר ולקיים מלות מעשר וכיון דסו"ס חתקיים המלו' ולא חופסד לית לן בה באכילה טלאים הראשונים וי"ב בס"ד. טוב מלאתי כעין סברא זו בראב"ד פ"ח מה' ברכות ה"ב בסופו דוק ותשכח [אך שכי' זה אפי' לפנין ברה"ת. ואף דאם איסור להנות מעוה"ז בלא ברכה י"ל דס"ל דכל האיסור נלמח מן המלו' לברך. ואם ליכא מלו' ממילא ליכא איסור ג"כ וכע"ז מלינו איסור טבל איסורו רק משום מלות הפרשה והיכא דליכא מלו' גם איסור ליכא כמבואר בכורות [ב':] והרי זה בא ללמד וגמלא למד דכמו במעש"ב אף דמלו' על אומן עשרה טלאים מ"מ מותר לאכול מקלטן כיון דסו"ס חתקיים המלו' במקלת הנשאר לית לן בה וה"ה לפנין ברכה זיני' וברכה טובה מותר לקיים המלו' בלא ברכה על סמך לברך אח"כ בטרם יגמור המלו' כיון דלא אמרו איסור לפשות מלו' בלא ברכה אך דמלו' לברך ואין איסור רק משום ביטול מלו' וכיון דסו"ס חתקיים מלות הברכה בטרם יוגמר ולא חופסד המלו' ש"ד כנלפ"ד נכון בס"ד :

ויש להעיר בעירובין (ל"ב): דאין מערבין במעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ומפרש בגמ' דמיירי בנטלה ממנה מ"מ ולא ניטלה ממנה ח"ג ובדאדגן פ"ט ומבואר שם בחוד"ה מה ראית דאפי' לא ראה פני בית כל דאדגן הוי בכלל זה ופי' מוס' שבת קכ"ז: וק' למ"ש פני' זינה (י"ג). דטבל שלא ראה פני בית אף שנתמרה אינו טבל רק דאיכא מלו' הפרשה פ"ט ולהג"ל היכא דלי"ס טבל אף דאיכא מלות הפרשה מותר לאוכלו כל שמשיר ממנו מעט וא"כ יועיל העירוב דהרי ראוי לאוכלו וישיר מקלת אף ב' תשובות בדבר א' י"ל דאיכא שיעור ב' סעודות בלחלוש. ועוד דאם מיירי דאחר הפרשה תמי' ראה פני בית וכיון דנתחייב במ"מ משיקרא חל אח"כ שם טבל עלה ג"כ וי"פ :

הנהגותיו ר"י דאפי' אפי' ה"ה (דח"י ר"ה) הני"ל מבואר

Handwritten notes in Hebrew script, including phrases like "הנהגותיו", "אפי' אפי' ה"ה", "דח"י ר"ה", "הני"ל מבואר", and other legal or scholarly remarks.